

BØRNETEATER

NR. 143 • DECEMBER 2007

avisen

Ekstra støtteben

De statslige støttemidler er for få – det råder fonde og andre sponsorer lidt bod på

Side 2-3

Verden ifølge Varden

En lille snak med den tidligere teaterskole-leder og SKU-medlem om børneteater

Side 4-5

Animation

Lidt om Festival of Wonder – og meget om Østeuropas dukke-teatertraditioner

Side 11-13

Anmeldelser

Otte nye forestillinger er blevet udsat for BTA's anmeldere

Side 7-11

Prisværdigt

Masser af hæder og priser til danske børneteaterfolk

Side 16

DANMARK

PP

Magasinpost B

BØRNETEATER
NR. 143 DEC. 2007 *avisen*

Teatercentrum i Danmark
Axeltorv 12, Bygning D
1609 København V

46530

Øyvind Kirchhoff får modeleret ansigtsfolderne i Corona La Balances nye børneteaterudgave af 'Kong Ubu' (anmeldes side 9). Foto: Jens Hemmel

Henrik Køhler, sekretariatsleder

UDSPIL

Hov, hvor blev visionerne af?

De nye storkommuner i hele landet er i gang med at finde deres ben efter sammenlægningerne 1. januar 2007. Noget af det, som skal defineres, er deres børnekulturlpolitik.

Hvis man tager en rundtur på kommunernes hjemmesider, opdager man faktisk, at børnekulturen mange steder er flyttet fra en underside til forsiden.

Der er altså grund til at tro, at børnekultur er noget, man vælger at satse på i kommunens profil. Det er der også god grund til. Alle undersøgelser tyder på at netop børnekultur er noget, der tiltrækker tilflyttere og dermed arbejdskraft og skatteydere til kommunen.

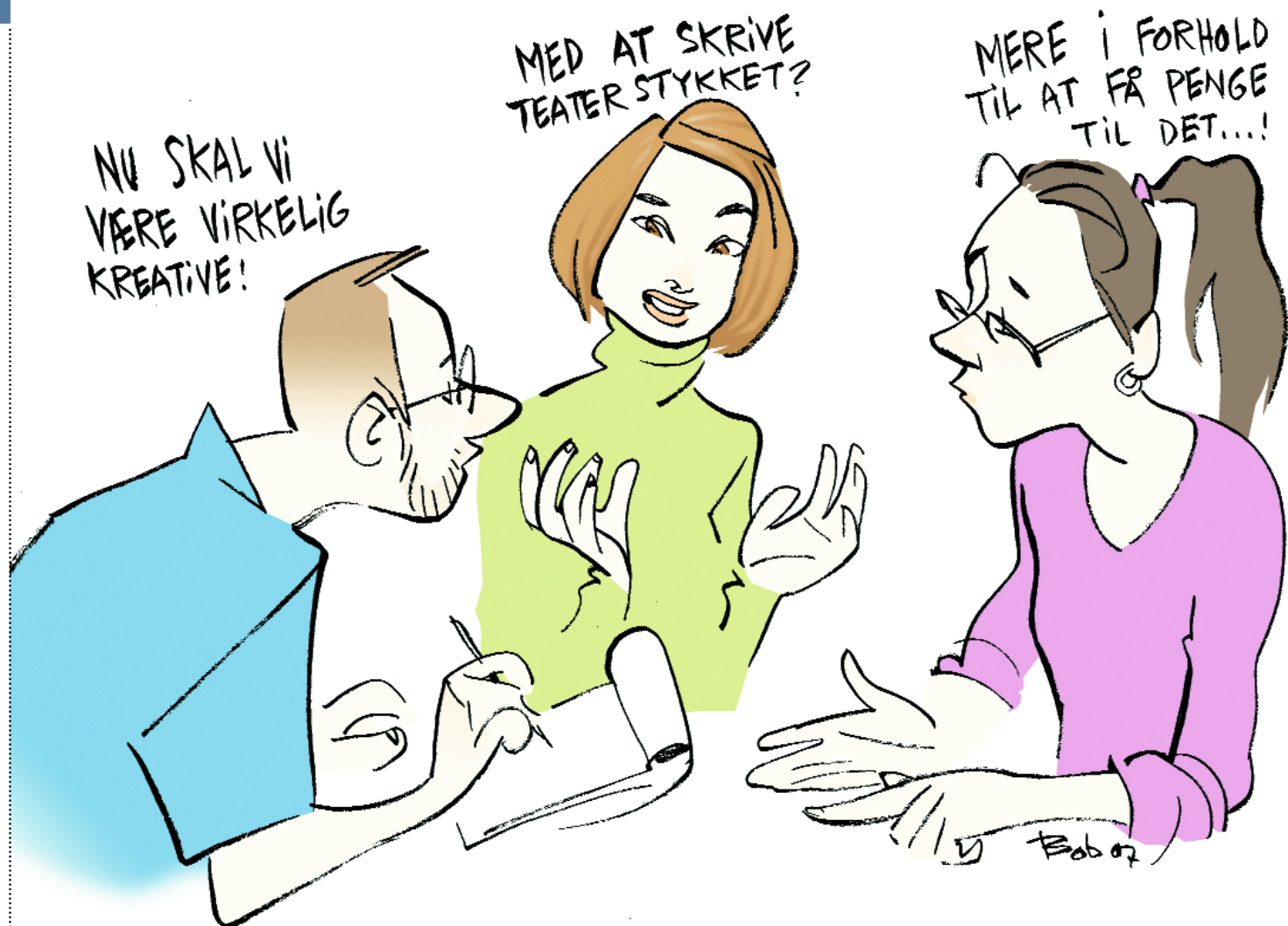
Men bør det være motivation nok for en kommune til at have børnekulturen på dagsordenen? Der skulle jo gerne være ideer og visioner bag det, som kommunen vælger at prioritere.

Tag nu de regionale kulturaftaler, som en stor del af landets kommuner har valgt at indgå i. En gennemgang af disse viser for det første, at ordlyden i samtlige er stort set enslydende, bortset fra ganske enkelte lokale initiativer, der her og der er nævnt. Og for det andet er en del af statens økonomiske forpligtelser på kulturområdet lagt ud i en rammebevilling til kulturregionerne. Blandt andet refusionen til kommuners køb af børneteater. Hvis altså en kommune, eller for den sags skyld hele kulturregionen, visionært ville vælge at satse ekstraordinært på børneteater, kunne de risikere at opbruge hele den ramme, som ellers efter teaterlovens § 25 til enhver tid skulle være en 50 % refusion.

Vi venter nu spændt på, hvilke visionære ideer kommunerne kommer op med i de rammer, som kulturaftalerne giver dem.

Samtidigt arbejder Teatercentrum ihærdigt for, at professionelt børneteater stadig er en del af børnekulturlpolitikken. Vi er i gang med en henvendelse til samtlige kommuner med tilbud om hjælp til etablering/genetablering af formidlernetværk. Vi taler med Børne- og Kulturchefforeningen om indsatsområder, vi er i god dialog med Børnekulturens Netværk om fælles aktiviteter, bl.a. planlægger vi en stor konference om emnet til Festival 2008 i Næstved.

Og så har vi fået ny (gammel) kulturminister, og han skal holdes fast på, at børnekultur er en af hans mærkesager!

Den skjulte støtte

Børneteatrene er trængt på økonomien som følge af faldende afsætning, for få støttekroner, rammestyring af egnsteatre og refusion. Og uden en alternativ støtte i form af fonde, sponsorer og kommunale puljer m.v. ville situationen se endnu værre ud

Af Carsten Jensen
Illustration: Bob Katzenelson

Scenekunstudvalget har netop kanaliseret omkring 14-15 mio. kr. ud til børneteatrene til brug for drift og projekter i sæson 1008-09 – listen var desværre ikke tilgængelig ved redaktionens slutning. Det sker til akkompagnement af den faste klagesang fra området og udvalget selv om, at der simpelthen er for få midler til støtte – understøttet af de stadig manglende 15 procent, som VK-regeringen fratog området tilbage i 2001.

I indeværende sæson oplever teatrene endvidere markant fald i salg af forestillinger, bl.a. genereret af kommunalreformen og de manglende bevillinger/strukturer for fx. teaterkøb til skoler og institutioner.

Dertil kommer truslen fra kulturministerens rammestyrede egnsteaterstøtte, der kan risikere at koste adskillige egnsteatre livet, når/hvis man ikke finder midler til at opretholde de 50 procent refusion også udover 2008. Og helt aktuelt viser det sig, at regeringen er godt på vej til at indføre rammestyrede bevillinger også på refusionsområdet, der hidtil har givet kommunerne 50 procent retur på køb af turnerende børneteaterforestillinger på skoler, institutioner m.v.

Og billedet ville være endnu mere dystert, hvis ikke børneteatrene selv fandt frem til alternative støttemidler, der ikke optræder på de officielle lister,

men er med til at opretholde både ustøttede og støttede teatres eksistens og/eller produktion af forestillinger.

Her er tale om donationer fra landets mange fonde, sponsorater fra erhvervsdrivende og samarbejdspartnere, udlodninger fra kommunernes kulturpuljer, substantielle huslejetilskud m.m.

Støtte til 44 teatre

Børneteateravisen har bedt de 56 medlemmer af BørneTeaterSammenslutningen (BTS) om at svare på spørgsmål vedrørende denne 'skjulte' støtte i forrige og nuværende sæson.

Den lille og ganske uvidenskabelige undersøgelse viser, at i sæson 2006-07 til-

gik der teatrene mindst seks mio. kr. i fra fonde, sponsorater, kommunale kulturpuljer, direkte huslejetilskud, turnestøtte m.v. Dertil kommer uopgjorte tilskud i form af gratis eller subventionerede lokaler, såkaldte barderaftaler med lokale erhvervsdrivende, statslige rejsemidler m.m.

Sæson 2007-08 er i fuld gang, og allerede nu kan den alternative støtte opgøres til over 5,6 mio. kr. plus div. andre 'skjulte' tilskud.

For indeværende sæson gælder det endog, at flere små ellers ustøttede teatre oplyser, at de har mistet små eller større driftstilskud fra deres respektive amter, fordi disse nu er nedlagt og regionerne tilsyneladende ikke vil overtage disse 'forpligtelser'.

Ovennævnte alternative millionstøtte tilfaldt 44 børneteatre, idet 19 svarede at de ingen alternativ støtte havde fået, mens tre teatre ikke reagerede på Børneteateravisens henvendelser.

Dertil kommer 'skjult' støtte til de over 60 børneteatre, der ikke er medlemmer af BTS, men optræder i Den Røde Brochure og på festivalerne. Langt de fleste er delidsproducerede og modtager slet ingen penge fra de offentlige støttepuljer – og ganske mange af de helt små teatre må slumpe sig igennem med få eller slet ingen midler til produktion af forestillinger og må altså leve alene af (et vigende) forestillingssalg.

Penge til en hel produktion

BGFonden/Bikubenfonden står umådelig markant i det alternative støtdebillede, fulgt af Wilhelm Hansen Fonden, der

BØRNETEATER

ISSN: 0900-0291

UDGIVER:

Teatercentrum i Danmark
Axeltorv 12, Bygning D · 1609 København V
Tlf. 35 30 44 00 · Fax: 35 30 44 01
e-mail: info@teatercentrum.dk
www.teatercentrum.dk

REDAKTION:

Carsten Jensen (ansvarshavende)
e-mail: bta@teatercentrum.dk

LAYOUT:

Ulf Skov

TRYK:

Elbo Avistryk A/S

DISTRIBUTION: Børneteateravisen (4 numre årligt) samt Den Røde Brochure (udkommer i april) sendes gratis til alle institutioner, skoler og andre potentielle aftagere af børneteater. Private abonnenter betaler 125 kroner årligt, inkl. moms. Bestilling og afbestilling foretages skriftligt til Teatercentrum. Meddelelse om adresseændring og udeblevne numre rettes i første omgang til det lokale postkontor.

BTA 144: Næste nummer udkommer i marts 2008

DEADLINE: 10. februar 2008

ANNONCER: Aftales senest en uge før deadline

Redaktionen af dette nummer er afsluttet 1. dec. 2007

hvert år giver legater til op mod en halv snes børneteatre, men mange andre aktører hjælper med alternativ støtte til børneteatrene.

Flere enkelproduktioner er bundet helt og aldeles op om fondsmidler og anden alternativ støtte – og det gælder både hos støttede og ustøttede børneteatre

Et eksempel er egnsteatret Ods-herred Teaters nye forestilling om depression, Niklas Rådstrøms ‘Gå gennem bjerget’, der er støttet af Vestsjællands Amt, Lundbeck Institute, Psykiatrifonden, Sundhedsministeriet og Wilhelm Hansen Fonden med omkring en halv million kroner tilsammen.

Et andet er det lille storbyteater, AnemoneTeatret, der gennem de sidste tre sæsoner har fået 100.000 kr. årligt plus 225.000 kr. ekstra i år til projekt ‘Det dramatiske museum’.

Et tredje er det lille ustøttede teater Kimbri, der i indeværende sæson har fået en støtte på ca. 100.000 kr. via to fonde og en kommunal udviklingspulje til et kirkespil.

Og fx. Århus Kommune giver større og mindre driftstilskud til flere af byens børneteatre – således har både Teaterkompagniet og Theatret Thalias Tjenere modtaget 100.000 kr. til drift/produktion i indeværende sæson, mens det SKU-støttede Teater Refleksion har fået 731.400 kr.. Dertil kommer puljemidler til gæstespil hos Gruppe 38, gratis eller billige lokaler til et par af byens børneteatre osv.

Hvad er et brand værd?

Men undersøgelsen viser, at den ‘skjulte’ støtte kan antage allehånder former. Der findes fx. flere teatre med mindre eller større ‘erhvervsstøtte’ i form af sponsorater fra virksomheder, som de handler hos – nedsat husleje på lagerlokaler osv. – mens fx. Randers Egnsteater får gratis service på sine teaterbiler hos en lokal bilforretning.

Men pengene kommer langt fra af sig selv. Det er både hårdt og tidskrævende for et lille teater at finde fonde, sende ansøgninger – og modtage bunker af afslag.

Nogle fortæller ligeud, at de har opgivet det ressourcekrævende arbejde, mens andre faktisk har tilbagevendende succes med at kontakte fonde m.v. Det gælder bl.a. det ustøttede Musikteatret Undergrunden – der også er ganske god til at få priser her og hisset – og det støttede teater som Meridiano,

der i indeværende sæson allerede har modtaget støtte fra syv forskellige fonde til et samlet beløb på omkring en halv million.

Teatrets administrative leder, Poul Richard Pedersen, pointerer dog, at dette er en helt usædvanlig situation for teatret.

Et enkelt teater har grebet sagen særdeles professionelt an: AnemoneTeatret har således betalt virksomheden SponsorPeople 50.000 kr. for en undersøgelse, der har afdækket teatrets præcise værdi i sponsorøjemed.

»De har så at sige ‘oversat’ sproget fra teater til sponsor og beregnet vores værdi som unik brand,« siger teaterleder Albert Nielsen.

SponsorPeople har vurderet teatrets sponsorplatform til at være præcis 1.122.690 kr. værd for et hovedsponsorat – så nu forsøger AnemoneTeatret at finde en sponsor, der vil købe herlighederne for slagtilbuddet 500.000 kr.

For dette sponsorat får man bl.a. private forestillinger, lån af kreative lokaler til møder m.m., evt. klovnekursus og eksponering i form af logeer på teatrets vægge, plakater og annoncer – og direkte kontakt til en brugerflade bestående af 65 pct. børnefamilier og 35 pct. institutioner.

Teatret tilbyder med undersøgelsen i baghånden i øvrigt også mindre virksomhedspakker for 50.000 kr.,

Ingen berøringsangst

Opfindsomheden fejler altså ikke noget, og børneteatrene har da også for længe siden aflivet enhver form for berøringsangst over for erhvervsliv og privatkapital.

Men selvom danske børneteatre er internationalt kendt og berømmet og ofte er vigtige og kreative medspillere i lokalområdet, er der langt til de store, økonomiske samarbejdsaftaler, der kan sikre flerårig arbejdsro og/eller spektakulære opsætninger.

For selvom seks millioner kroner er mange penge på børneteaterområdet, er det jo i frimærkekasestørrelse i det samlede kulturliv og blot med til at understrege manglen på offentlig bevågenhed.

Der synes desværre ret langt til markant flere midler til de offentlige støttepuljer, så børneteatrene kunne få bedre økonomisk fundament og koncentrere sig om at skabe vedkommende kunst for små mennesker.

Her kunne have været en liste...

Her skulle listen over Scenekunstudvalgets (SKU) støtte til børneteatre for sæson 2008-09 have stået. Børneteateravisen (BTA) skubbede produktionen af dette nummer et par uger for at få de nye tal med. Desværre har SKU og embedsværket i Kunststyrelsen i sidste øjeblik forvandlet et halvt løfte om at offentliggøre tildelingen i løbet af november måned til et helt afslag på at give BTA listen...

Børneteatrene selv HAR fået besked om støtte/afslag, og listen over støttede teatre vil formentlig forlængst være offentliggjort, når denne avis når sine eventuelle læsere, så SKU's adfærd er ikke just et strålende eksempel på fleksibilitet og samarbejdsvilje.

Men støttelisten vil nok på et tidspunkt også finde vej til Kunststyrelsens hjemmeside – www.kunststyrelsen.dk – og skulle således også kunne bringes i næste nummer af Børneteateravisen, der dog først udkommer i marts 2008...

caj

Under Langsteds Lup

Af Jørn Langsted

Så blev folketingsvalget overstået, og Ellen Trane Nørby fra Venstre blev den vidende og interesserede unge kulturminister, Danmark ikke fik. Til gengæld etablerede Venstre sig med hele fire kulturpolitiske ordførere: Eyvind Vesselbo skal tage sig af film, Britta Schall Holberg af – ja, gætselv: se på navnet – teater selvfølgelig, Ellen Trane Nørby, der i øvrigt skal være social- og ligestillingsordfører, skal tage sig af medierne, og Troels Christensen skal tale for resten af kulturen. Troels hvem? vil en nysgerrig læser måske spørge. Ja, Troels Christensen er navnet på en sjællandsk partymusiker, som også er folketingsmedlem for Venstre. Han blev kendt, da han under valgkampen gav sig til at synge en plat valgsang (omkvæd: ‘Jeg vil male Sjælland blå’) på offentligt tv til en melodi af Pia Raug. Altså rent og skært ophavsretstyveri. Det var sørme en smutter, men nej, det synes Christensen ikke. Af udtalelser til lokalpressen i hans valgområde fremgår, at han enten ikke kan se, at han har overtrådt loven – eller han skyder skylden på nogle andre, som fik ham til at stjæle og optræde med tyvegods.

Engang var der en socialdemokratisk politiker, der stjal en is i et supermarked. Dermed sluttede hans politiske karriere, uanset hvad han havde af undskyldninger. Nu er der en Venstremand, Troels Christensen, der stjæler et ophavsretsligt beskyttet værk. Ham skynder man sig at gøre til kulturpolitisk ordfører. Jamen, er det ikke mageløst, som lusk og fusk belønnes i disse tider! Det skal blive interessant at høre Christensen diskutere ophavsret og kunstnernes forhold fra Folketingets talerstol. Vi kan vel i det mindste forvente en ny forståelse fra regeringspartiet for de andre ophavsretstyre.

Fære partier benyttede sig af chancen til at skifte kulturpolitisk ordfører. De Konservative gjorde Henriette Kjær til kulturpolitisk frontfigur lige efter Brian, og SF gjorde Pernille Frahm til kulturpolitisk ordfører. Så der er rigtig kommet nye spillere på banen, der nu skal til at sætte sig ind i stoffet. Og

skaffe sig en holdning. Men nogen stabilitet er der dog trods alt også i tilværelsen: Mogens Jensen fortsætter hos Socialdemokraterne – nu med et nyt kunst- og kulturpolitisk program, som druknede lidt i valgkampen, Simon Emil Ammitzbøll fortsætter hos De Radikale og Karin Nødgaard, der overtog efter Louise Frevert, fortsætter hos Dansk Folkeparti.

Af regeringsgrundlaget, der opløftende hedder ‘Mulighedernes samfund’, men måske burde have heddet ‘Umuliussernes samfund’, fremgår det, at de her kulturpolitiske ordførere ikke får meget at lave i de næste fire år, hvis regeringen holder perioden ud. For udover noget generel retorik om kulturarv og identitetsfølelse og om kunstnerisk ytringsfrihed indeholder regeringsgrundlaget stort set kun nogle mindre justeringer af status quo. Man vil sælge TV2 (det har man villet siden 2001), man vil lave ny fire-års aftale for Det Kgl. Teater (det skal man, for den gamle udløber lige om lidt), man vil gøre noget for det danske sprog, man vil fokusere tipsmidlerne og målrette anvendelsen (det lyder ikke ubetinget godt), og man vil lave andre mindre justeringer her og der.

Det interessante i regeringsgrundlaget er ikke det, der står deri, men det, der ikke står. Der står ikke noget om at genetablere et stærkt og betydningsfuldt DR, der bør kunne andet og mere end at lave pludre-tv (af typen ‘Aften-showet’). Det bekymrer tilsyneladende ikke den her regering, at de klamphuggere, man har sat i spidsen for DR, ser ud til at være i fuld gang med at køre DR ud på historiens losseplads. At betydningsfulde massemedier kan spille en rolle for den ellers vidt berømte sammenhængskraft i et samfund, interesserer ikke. Kør lortet i sæk! synes at være dagsordenen.

Der står heller ikke noget i regeringsgrundlaget om, hvordan staten kan engagere sig helhjertet i hele landets kulturliv, herunder fx genoprette konsekvenserne af det kup, som blev gennemført i foråret sammen med Dansk Folkeparti, og hvor egnsteatrene

blev ofret til fordel for bogholderlogikken. Det ville da ellers have været epokegørende – ikke alene kulturpolitisk, men også generelt politisk – hvis man indrømmede, at det nok var en rigtig dårlig løsning, man var landet på i foråret, og at man hellere måtte se at få den lavet om, inden konsekvenserne i al deres gru kom til at vise sig i 2009 og 2010.

Men det her med at indrømme, at man er fejlbarlig, og at man faktisk nogen gange bliver klogere, ligger ikke rigtig til det politiske system. Hvis man bliver klogere, skal man i hvert fald gå stille med dørene og ikke indrømme det. Man skal bare lade, som om det kører som smurt. Den plejer journalisterne stort set at hoppe på. At skifte standpunkt hører ikke til dyderne i Christiansborg-politik. Eller det gør det måske nok, man skal bare ikke indrømme det. Om ikke andet kan man jo altid ævle om, at det er situationen, der har ændret sig, udefrakommende omstændigheder, der tvinger én til at vende på en tallerken. Eller – det allerbedste – at det er den foregående regerings skyld.

Alt i alt er der altså ikke rigtig nogen kulturpolitisk dagsorden for den nye regering, udover at pengene ligger bedst i borgernes (læs: de borgerlige borgeres) lommer, at vi bare fortsætter med at drøne derudad med vækst for vækstens skyld, og at vi må se at få privatiseret noget mere, så vi kan få ændret borgerbevidsthed til kundeforhold. Køb og salg og markedsplads er et gode i alle livets forhold! Så hvad de kulturpolitiske ordførere egentlig skal få tiden til at gå med, står lidt hen i tågerne. Men man kan ydmygt foreslå, at de – specielt de nye af dem – bruger tiden til at lære kunsten og kulturlivet at kende ved at opleve det. Gå i teatret, se udstillinger, gå til koncert, læs bøger, og lad være med at nøjes med Dummies-udgaven: Brians kanon.

På den måde er der faktisk nok at gøre: God arbejdslyst! Lad os få mange nye kulturpolitikker, som har føling med kunst- og kulturlivet. Det vil da være en forandring.

Af Carsten Jensen

Mens den nye udgave af Scenekunstudvalget (SKU) sad og tumlede med sine første tildelinger til børneteaterområdet, satte Børneteateravisen Janken Varden fra det afgæde udvalg stævne til en lille snak om bl.a. kvalitet og støttemidler.

Det er efterhånden mange år siden, at han i mødet med Gruppe 38's 'En lille sonate' og 'Hans og Grete', Møllens 'Lennie og George' og Det Lille Turneteaters 'Hamlet', fik syn for dansk børneteaters bedste kvaliteter: Det ambitiøse og seriøse teater, der ikke kerer sig om pædagogiske raffinementer, men koncentrerer sig om at lave stor kunst for små mennesker.

Janken Varden har selv iscenesat tre-fire børne- og ungdomsteaterstykker – i Norge – og et enkelt i Danmark. Han har til gengæld set omkring 200 danske børneteaterforestillinger gennem de seneste fire-fem år.

Og det er så her, Janken Varden i Danmark er kommet nærmest den kunst, der bevæger og sætter tanker og følelser igang. Det er dog også her, at han har bekymret sig over det voldsomme udbud af »meget, meget vekslende kvalitet«, som den 69-årige nordmand – med en fortid som instruktør, underviser, teaterchef og rektor for Statens Teaterskole – udtrykker det.

»Der er så meget ligegyldigt og dårligt teater, og det er synd for børnene,« siger Janken Varden, der som medlem af Scenekunstudvalget 2004-2007 – i øvrigt som afløser for en Morten Grunwald på hurtigt tilbagetog fra det krævende udvalgsarbejde – har skullet tage livtag med kvaliteten i børneteateret via de årlige støttebevillinger.

»Vi har kunnet opmuntre det gode,« siger Varden, der bl.a. glæder sig over at have støttet nye tiltag som Asterions Hus og Munk & Pollner – og erkender, at SKU også har haft som mission at sætte hæderkronede teatre stolen for døren. Som man bl.a. gjorde med det nu lukkede Årtibus, med Jytte Abildstrøms Teater (der er gået fra 2,5 til 1 mio. kr. i støtte gennem de seneste tre sæsoner) – og med Musikteatret Undergrunden, der helt mistede støtten i hans

En noget skeptisk lyttende Janken Varden (midt) på seminar under festival 2006 i Nykøbing Falster, hvor han stadig var medlem af Scenekunstudvalget. Til højre i billedet Gitte Kath fra Møllen, hvis forestillinger har været med til at åbne hans øjne for dansk børneteaters kvaliteter. Foto: Svend Erik Sokkelund

Man skal spille med livet som indsats

Janken Varden har været en flittig betragter af dansk børneteater i en årrække. Han glæder sig over den store kunst – og ærgrer sig over de mange dårlige teatre

udvalgstid.

»Det var vores ansvar at sige fra og sende signaler til området. Men det er synd, at området slæber rundt på så meget 'dødt kød' i form af dårlige teatre,« siger han og pointerer, at den indledende kvalitetskontrol ikke funge-

kunststudvalget, er processen i forbindelse med udvælgelsen af statsensemblet for børneteater. Vi lavede et meget grundigt og fair stykke arbejde og kunne glæde os over at få et topmotiveret og entusiastisk hold på banen,« lyder det fra Janken Varden, der kun en

skole (1998-2003) – og han har sågar haft det tilsvarende job i Norge.

Som rektor på Statens Teaterskole i Norge (1976-81) indførte han et formaliseret samarbejde omkring en elevforestilling for børn, som stadig eksisterer: 2. års-eleverne producerer en sommerforestilling, der spilles i Frognerparken. Oslo Kommune betaler for produktionen, og eleverne får entrepengene – hvilket de ifølge Varden tjener ganske godt på.

»Da jeg kom til Statens Teaterskole i Danmark, mødte jeg en voldsom mangel på forståelse for børneteaters betydning. Godt nok havde 2. årseleverne en uges internatkursus på Odsherred Teaterskole, men de nåede ikke det vigtigste: At spille for børn. Det lavede jeg om på ved at introducere den norske model. I øvrigt ikke uden en vis modstand fra BørneTeaterSammenslutningen, der vist så det som en urimelig

konkurrence....«

»Først brugte vi instruktør udefra, men siden overlod jeg opgaven som instruktør, scenograf og teknikere til elever fra skolen. De skulle jo ligesom spillerne også lære at begå sig med børneteater. Og med aftalen med daværende teaterchef Klaus Bondam om at spille forestillingen i Grønnegårdsteatrets regi i sommerperioden var vi der, hvor vi er i Oslo,« lyder det tilfreds fra Janken Varden, der dog efter sin afgang fra Statens Teaterskole må konstatere, at den danske model er 'degenereret' en anelse fra sit udgangspunkt, idet 2. års-eleverne ikke længere sætter børneteaterproduktionen op på årets aprilfestival, men kun i Grønnegårdsteatret. Dermed mister de den vigtige erfaring i at spille for børn – ofte under de mindre perfekte forhold, som en festival oftest indbyder til.

»Men jeg glæder mig over

»Det er synd, at området slæber rundt på så meget 'dødt kød' i form af dårlige teatre«

rer tilfredsstillende.

»Selvom det er meningen, at Refusionsudvalget så at sige screener områdets teatre, så slipper de efter min mening alt for mange dårlige børneteatre igennem.«

»Men samtidig kan man jo ikke forhindre entusiastiske mennesker i at lave børneteater og turnere rundt med det – uanset kvaliteten. Det eneste reelle styringsværktøj ER jo pengene i form af støtte.«

Et lukket system

I hans tid i SKU blev udvalget kritiseret for, at man stort set omlagde støtten fra driftstil projektstøtte – men Janken Varden står fast på, at det var et nødvendigt forsøg på at sikre midler til fornyelsen.

»Men noget af det, jeg er mest stolt af i min tid i Scene-

enkelt gang selv har sat sit direkte kunstneriske aftryk på en dansk børneteaterforestilling.

Det var i 2004, hvor han satte en dramatisering for de 5-10-årige af den norske forfatter Cecilie Løveids bog, 'Kattejomfruen', op på TeaterPLAY i København.

På cv'et står ellers et hav af instruktionsopgaver på bl.a. det norske Nationalteatret og Oslo Nye Teater – som han også var chef for i syv år – men Janken Varden har oplevet, at det var svært at komme ind i dansk teater, som han beskriver som et meget lukket system.

Satte fokus på børneteateret

I stedet blev Janken Varden så rektor på Statens Teater-

Lidt om Varden

- Janken (opr. Jan Frederik) Varden er født i april 1938
- Uddannelser: Bl.a. Befalsskolen for infanteriet, juridisk embedseksamen, instruktørlinjen
- Arbejde: Bl.a. instruktør ved Nationalteatret og Fjernsynsteatret i Norge
- Underviser og rektor ved Statens Teaterskole i Oslo
- Teaterchef ved Oslo Nye Teater
- Rektor ved Statens Teaterskole i København

at se, hvor mange teaterskole-uddannede skuespillere, teknikere, scenografer m.v., der rent faktisk har deres gang i børneteateret i dag,« siger Janken Varden, der i øvrigt ikke mener, at der er eller bør være den store forskel på at spille voksen- og børneteater.

»Publikum er forskelligt. Børn har andre perceptions-evner, men de skal tages mindst lige så alvorligt. Man skal også her 'spille med livet som indsats', som hvis det var Ibsen eller Shakespeare. Og så skader det i hvert fald ikke, hvis man som børneteaterskuespiller har et komisk talent og er i stand til at skabe kontakt til publikum.«

Men selvom tendensen i mange år har været lederstyrede teatre med skiftende spillerhold, maner Janken Varden til besindighed:

»Det er vigtigt for de bedste børneteatre, at de faktisk er ensembler. Det er mange af disse, der har kunnet udvikle en spillestil og en holdning gennem mange års samarbejde – modsat fx. det meste af det københavnske voksenteater, som stritter i alle retninger. Den fælles grundholdning og professionalismisme, som nogle børneteatre har udviklet, resulterer så også i strålende samarbejdsforestillinger som f.eks. 'Farvel Hr. Muffin' (Refleksion/De Røde Heste) eller 'Himmelsange' (Refleksion/Teater My) eller 'Dortheas hjerte' (Det Lille Turneteater). De rigtigt gode eksempler på, at selv forestillinger for de allermindste berøre voksne mennesker i ligeså høj grad, fordi de taler fuldstændigt frontalt og overrumplende til det barn, jeg var, og som stadigvæk er levende i mig. Tilsvarende med teater for de lidt ældre som 'Det store stilehæfte' (Theater La Balance), 'Det bliver sagt' (Holbæk Teater) og 'Woyzeck' (Fair Play/Odsherred),« kommer det opremsende fra Janken Varden, der glæder sig over børneteaterets mangfoldighed.

Kan ske på store scener

Og så vil han i øvrigt godt på falderebet punktere en af dansk børneteaters største myter: At godt børneteater ikke kan lade sig gøre på store scener.

»Stort kan også være godt. Jeg har fx. set den bedste børneteaterforestilling over-

hovedet på Oslo Nye Teater i 1992. Det var en udgave af 'Rønja Røverdatter', hvor alle sejl var sat til i form af resourcer, de bedste skuespillere og den bedste instruktør. I modsætning til Danmark har det i øvrigt altid været sådan i Norge, at det at spille børneteater på de store teatre er et prestigeprojekt,« kommer det fra Janken Varden, der dog vender tommelfingeren bestemt nedad, da snakken falder på Det Kongelige Teaters seneste forsøg i genren, hvor der heller ikke var sparet på hverken skuespillere, statister eller scenografi.

»'Vinden i Piletræerne' var et flop – kedelig og uengageret, mens det i 'Fyrværkerimesterens datter' virkede som om, man primært havde koncentreret sig om at lave en god elefant. Det var den skam osse.«

Opfindsomhed

Men hvis han ikke kan se fremtiden for dansk børneteater på de store scener, hvad så med den mindre ressourcestærke del af området?

»Fremtiden for dansk børneteater må handle om at arbejde med nye formsprog, åbne op for nye grupper – og glæde sig over de gode gamle grupper omstillingsparathed. Det handler i bund og grund om OPFINDSOMHED – i billeder, humor og fortællestil. Og her er de gamle som Gruppe 38 med 'Du må være en engel, Hans Christian' og Corona La Balance med 'IRL'0 med til at vise vejen. Med opfindsomhed mener jeg også det at kunne arbejde med metaforer. DET savner jeg i høj grad i det danske voksenteater, men kan finde og glæde mig over det i børneteateret,« slutter Janken Varden, der efter et langt liv i teatrets tjeneste nu er droslet lidt ned.

Han ser stadig meget teater – også børneteater – og han vil stadig gerne lige nå at instruere et par af favoritterne (Tjekhov og Shakespeare), men lige nu indskrænker de formelle aktiviteter sig til en plads som medlem af Kulturministeriets Kvalifikationsnævn, hvor han er med til at bedømme udenlandske uddannelser i relation til danske forhold.

Det handler stadig om at finde kvaliteten...

Hans Nørregaard og far kigger på figuren 'Gamle Niels'. Foto fra bogen

Med hjertet på rette sted

Af Carsten Jensen

Der er ikke skrevet ret mange biografier om/af danske børneteaterfolk. For fire år siden kom Jytte Abildstrøms 'Mor som pige' – der dog også er erindringer fra voksenteaterlivet – og der arbejdes efter sigende på at få skrevet en bog om Ray Nusslein og hans Paraplyteater. Dertil kommer den nyudgivne erindringsbog af Ole Bruun-Rasmussen (se side 14), der også

teknisk tegner og børnehavepædagog) og den professionelle karriere i Ø-Gruppen på Bornholm, Kaskade-teatret, Gruppe 38 og Nørregaard & Reiches Teater, der nu i nogle år alene har båret hans navn.

Nørregaards Teater har et ramrende nok et hjerte som sit logo. Ikke så meget pga. hjerteoperationen, men fordi han laver teater med hjertet på rette sted.

Den kronologiske beretning om Hans Nørregaards børneteaterliv brydes op af 'nutidige' refleksioner og oplevelser af hjerteoperationen og dens eftertid. Sproget er som Hans Nørregaard selv: Ligetil og ukunstlet – nærmest tale-sprogsagtigt – med beskrivelser af de enkelte produktioner og forestillinger, henkastede kommentarer af personlig og politisk karakter og (ofte) varme bemærkninger om alle de mennesker, han er stødt på i professionens tjeneste.

Det er en meget personlig beretning om Nørregaards

dækker hans børneteaterkarriere, men det er – inkl. Claus Reiches Mølle-bog – så nogenlunde det.

Derfor er det fint, at Hans Nørregaard har fundet ressourcer til at skrive om sine 30 år med børneteater. Den direkte anledning var faktisk en tredobbelt bypass-operation for et års tid siden, der fik ham til at indse, at skulle de mange stumper erindringer og optegnelser samle sig, var det måske tiden nu.

Og dermed har vi fået en bog, der spænder over Hans Nørregaards start med dukketeater på seminariet og i børnehaver (han er uddannet

eget teaterliv – som spiller, instruktør og teaterleder – men samtidig tegner bogen et billede af danske børneteaters problematiske produktionsforhold og det hårde turneliv.

Men lad ham nu selv få ordet – i vedstående uddrag fra bogen, hvis titel stammer fra Mike Kenneys manuskript til Nørregaard-forestillingen 'Gå på line'...

Hans Nørregaard: Nogle ting er altid de samme og nogle ting forandrer sig. 30 år med børneteater. Eget tryk. 168 sider, kr. 100 (plus porto). Kan købes hos Nørregaards Teater.

klip fra bogen

Kan du fløjte Johanne?

Til sæson 1999/2000 skulle vi producere en ny forestilling. Vi havde jo ofte med succes hentet forestillinger hjem fra udlandet. Ulla Dengsøe, der er bibliotekar og medstifter af dukketeaterfestivalerne i Silkeborg, var på det tidspunkt med i vores dialogforum. Hun havde set en tysk teatergruppe, Puppentheater der Stadt Halle, på en festival, hvor de spillede en forestilling, der hed "Kannst du pfeifen Johanne?" – lavet efter den svenske forfatter Ulf Starks bog af samme navn. Hun var meget begejstret og talte varmt for, at vi skulle producere forestillingen, og det lød også rigtig interessant.

Claus og jeg havde, på trods af vore tidligere skærmydsler, besluttet, at vi to ville spille denne forestilling. Vi fik fat i rettighederne og en video af den tyske gruppes udgave, og så gik vi i gang. Gertrud Exner og Marie Louise Mäkinen byggede de fem dukker. Vi fik hjælp til instruktion og scenografi af Ole Sørensen og Claus Helbo, men ellers gik vi selv og øvede. Det blev en herlig forestilling at spille. Den havde et godt indhold, en god måde at behandle et følsomt emne som døden på. Og det skadede heller ikke, at scenografien kun bestod af en stor kuffert og to stole, et bagtæppe, fire lamper og en ghettoblaster.

Ved den afkortede børneteaterfestival i Odsherred i 1999 – det år var der problemer med at finansiere festivalen, hvorefter Odsherred heroisk trådte til – præsenterede vi forestillingen.

Vi har altid haft det princip på festivalerne at lukke alle ind til forestillingerne, hvis ellers lokalerne rummede det. Denne gang stod vores lille scenografi i en kæmpe hal midt imellem de andre teatres store scenografier, og der var plads til mange tilskuere. Og der kom mange. Det, vi ikke lige havde gennemskuet, var, at dukkerne ikke var mere end 25 cm høje og svære at se. Men Claus og jeg havde et samspil, der var ret forrygende, stemningen i hallen var intens, og bifaldet bragede bagefter.

Vi kom meget på landevejen med denne herlige forestilling, men specielt en forestilling vil jeg aldrig glemme: Min gamle far fra Bagsværd var kommet på plejehjem. Han fyldte 76 år, og jeg ville gerne give ham en teaterforestilling i fødselsdagsgave. Claus var med på ideen, og vi fik en aftale med plejehjemmet om at komme og spille. For at der kunne være nogle børn også, inviterede vi en børnehaveklasse fra Bagsværd Skole, hvor jeg selv gik i tidernes morgen.

Det blev en mindeværdig dag. Vi ankom og stillede op på nogle podier for, at alle kunne se. Min far, der havde mistet talens brug, kom i sin kørestol og blev placeret lige midt for scenen. Børnene sad på hver side af ham, og længere bagved sad de andre beboere fra plejehjemmet.

Undervejs i forestillingen bygger vi en drage, og i den sekvens improviserede vi, så min far blev inddraget. Jeg kunne se på hans øjne, at han var med, og at han nød det.

Efter forestillingen tog Claus nogle fotos, og først efter at have set dem, gik det op for mig, at den dukke, der i forestillingen forestiller Gamle Niels i sin kørestol, var en tro kopi af min far i kørestol. Det mærkelige var at Gertrud Exner, der havde bygget dukken, aldrig havde set min far.

Det blev sidste gang jeg så min far. Han døde tre dage efter vores opførelse af "Kan du fløjte Johanne?".

(Fra s. 103-104 i Hans Nørregaards 'Nogle ting er altid de samme og nogle ting forandrer sig. 30 år med børneteater'.

Skal man kunne forstå teater?

Vådt teater for nyfødte og uforståelig kunst for teenagere var yderpunkter ved børneteaterfestivalen i Horsens

Af Carsten Jensen

Horsens Børneteaterfestival anno 2007 satte nye standarder. For første gang i festivalernes historie var der en forestilling med, der rent faktisk og i praksis spillede for de 0-årige og deres ganske lidt ældre medmennesker.

Samtidig kunne man opleve en ungdomsforestilling, som hverken målgruppen eller de voksne forstod – hvilket ikke var det samme som ikke at være underholdt....

Spændvidden i dansk børneteater fik altså endnu et nyk denne septemberweekend, hvor 44 teatre opførte i alt 155 forestillinger – ganske gratis og for kunstens skyld.

Blandt de mange tilrejsende tilskuere var også op mod 200 teaterformidlere fra skoler, biblioteker, teaterforeninger m.fl. landet over. De kunne i god tid før festivalen bestille billetter til de 10-15 forestillinger, en flittig og seriøs festivalgænger kan nå i løbet af den lange weekend.

De lokale og private publikummer måtte 'nøjes' med billetter til max fire forestillinger – det skal sikre, at så mange som muligt får glæde af tilbuddet. Blandt dem var så i øvrigt fem søskende, der brugte festivalen som familietræf. De havde sikret sig billetter til hver deres familie – med den tilføjelse, at den ene godt nok bor på Sjælland, mens de fire andre kom helt fra Norge...

Afstande spiller ingen rolle, når kunsten er på spil. Men det gør alder. Og det var også temaet for årets debatforum forud for festivalens myriader af forestillinger. Med fokus på aldersgrænser i børneteater. Hvem, hvorfor og hvordan gør man lige det? Cand. psyk. Inge Schoug Larsen stod for den teoretiske ballast med valgte ord og powerpoint. Og psykologen satte bl.a. teateroplevelsen på skemaform. Betinget af *Erfarings, Dissonansforholdet (det kendte versus det ukendte), Barnets erkendelsesudvikling og Teatrets kunstneriske evne til at 'tale barnet sprog og sag'*.

Hun noterede sig bl.a., at et lille barn er mere udsat over for den 'dårlige' teateroplevelse end de større og de voksne.

Og dermed var bolden spillet over til Gertrud Exner, der måtte kommentere det faktum, at hun i forestillingen 'Regn' i regi af teatret Madam Bach, helt seriøst byder de 0-årige inden for i kunstens verden (anmeldt i BTA 141 – se www.teatercentrum.dk).

Deres næsten 54 år ældre udsendte så selv forestillingen i Horsens i umiddelbart nærhed af en cirka tre måneder gammel baby. Der opførte sig eksemplarisk og syntes i stand til at sansefokusere i hvert fald delvist på de spændende lyde og dryppende panoramaer, der forekom i en forestilling, hvor Gertrud Exner ordløst valser rundt i den opfindsomme og ganske våde sce-

nografi og hælder vand og sprayer folk, mens Claus Carlsen trakterer diverse lydgivende instrumenter og tingeltangel.

Fornøjelig føljeton

I den anden ende af alderspektret kunne festivalgængerne så lægge øjne og ører til AbstraXteaters særegne føljeton, 'Verbale Pupiller', der består af 26 unikke forestillinger med et dybest set uforståeligt indhold. Deres udsendte så nummer ti, hvor teaterejer Bo Larsen læste uforståelige passager op af en bog, akkompagneret af Anne Karina Nikolajsen og medproducent og scenograf Claus Helboe.

Det tager cirka 20 minutter – og efterlader tilskuerne i (fornøjelig) undren....

»Det er jo ikke uden grund, at vi hedder 'AbstraX'. Vi laver abstrakte forestillinger. Forestillinger

Mens Gertrud Exner og Claus Carlsen (øverst) diverterer de allermindste med Teaterværkstedet Madam Bachs dryppende sanseunivers, 'Regn', vrider AbstraXteater de unges hjernevindinger med deres 'Verbale Pupiller' (tv), der er forskellig fra opførelse til opførelse og naturligvis heller ikke byder på forestillingsfotos...

der ikke kan forstås og som i sin

grundstruktur skal være ubegribelige. Med hensyn til 'Verbale Pupiller' vil jeg gerne slå fast at det er et ungdomsteaterstykke – og som så mange andre gode børne- og ungdomsteaterstykker er det også for voksne,« lyder det fra Bo Larsen, der efterfølgende gik i mail-korrespondance med Børneteateravisen.

»Denne føljeton i 26 afsnit udspringer af vores forpligtelse som kunstnere til at søge nye veje og udfordre teatrets rammer. Det er blevet alt for omkostningsfrit til enhver tid at kunne slynge ud, at teatret altid skal ha' 'den gode historie'. Det er min helt klare fornemmelse, at det etablerede børne- og ungdomsteaters relative stagnation skyldes denne krampagtigt klamren sig til gammeldags dramaturgi. 'Den gode historie' står i vejen for den kunstneriske oplevelse, fordi vi som kunstnere og publikummer

fokuserer så kraftigt på set-ups og pay-offs, at man går glip af det livgivende tab af fodfæste,« lyder det fra Bo Larsen, der konkretiserer den abstrakte historie.

»Her oplever man uden fodfæste og konfronteres med sin underbevidsthed og bliver udfordret på fordomme og fortrængninger. Og det er her vi som mennesker bliver større. Accepten af abstrakt kunst er den direkte vej til åbenhed og måske en vej til den glemte solidaritet. Den abstrakte kunst stiller publikum lige. Ingen og alle 'forstår' det. Den er på det nærmeste demokratisk. Alle fortolkninger er 'rigtige' Dermed ikke være sagt, at al abstrakt kunst er lige godt. Der findes sjuskeri og nemme løsninger lige som i andre kunstretninger. Men hvis man i mødet med det abstrakte kan fornemme en præcision og et sikkert valg. Rytme, stramhed og disciplin inden for dets egen premis, så bliver det frydefuldt at miste fodfæstet og give sig hen – til

sig selv!« fortæller Bo Larsen engageret.

Blandede reaktioner

Publikum er som antydnet med rette en smule desorienteret. Og Bo Larsen har fået mange reaktioner:

»Fra de unge har jeg fået henvendelser a la 'Det var rigtig fedt'; 'jeg synes, det var meget mærkeligt' og 'Det tog lidt tid, før jeg fandt ud af, at man faktisk slet ikke skulle forstå det'. Eller hvad med: 'Det var rigtig sjovt, men jeg kan slet ikke finde ud af, hvad jeg skal sige om det' og 'Jeg måtte jo hen og se det, og så mærkeligt synes jeg nu ikke det er',« lyder det fra Larsen, der må sande, at teaterformidlerne også har det svært.

»Jeg har hørt fra en køber af børneteater, at hun havde fået at vide af en af sine kolleger, at hun ikke skulle købe det til de store, for det er alt for svært at forstå. En anden køber så forestillingen, tydeligt grebet af angst. Bagefter smilede hun anerkendende og sagde 'tusind tak for forestillingen' og skyndte sig væk...«

Fra kollegerne falder dommen i flere lag ala: 'Det er fantastisk, at I tør lave sådan noget'. over 'Det er utroligt, at I kan fedte sådan noget ind som ungdomsteater' til 'Jeg personligt er fuldstændig vild med det, men...'

Bo Larsen erkender, at ansvarlige undervisere kan være utrygge ved at skulle udsætte børn og unge for abstraktioner, bl.a. fordi de må blive eleverne svar skyldig, hvis de spørger ind til forestillingen, men:

»Det har i hvert fald for mig og AbstraXteater været en stor tilfredsstillelse at opleve et publikum, der tydeligt har problemer med at regne den ud – og lige præcis derfor ikke keder sig et sekund under de 20 minutter, forestillingen ruller henover og ind i deres hoveder.«

Anmeldelser

Der var mange andre gode bud på forestillinger, der kunne begejstre og forundre på årets Horsens-festival. Mange er anmeldt i tidligere numre af Børneteateravisen (se evt. www.teatercentrum.dk) – og yderligere fem anmeldes på de følgende sider.

HORSENS KOMMUNES BØRNETEATERPRIS 2007: SE BAGSIDEN

Grusomt grinagtigt

Thalias Tjenere lader børn opdrage børn og sætter knivskarpt lys på de fascistiske elementer i 'Den Store Bastian'

ANMELDELSE

Theatret Thalias Tjenere: Den Store Bastian. Dramatisering af den engelske billedbog. Iscenesættelse: Andrew Kim. Scenografi: TJEK. Musik: Loz Kaye. Medvirkende: Linda Fallentin, Anna Panduro, Brian Samsboe, Stephan Vernier. Aldersgruppe: Fra 5 år og op. Set september 2007. www.thalia1.dk

Det kan man da ikke! Opføre 'Den Store Bastian' som teater for børn ned til fem år. Er nutidens antiautoritære forkælelse gået så vidt, at børneteateret må træde til med anderledes probate midler og rollemodeller?

Ingen af delene. Den klassiske, engelske billedbog er godt nok en magtpædagogisk gyser af de aller værste. Men med et frækt greb vender Thalias Tjenere opdragernes våben mod dem selv, og resultatet er grusomt grinagtigt. Uden skånsel sætter den ordløse forestilling knivskarpt lys på de fascistiske elementer i den slags autoritære opdragelse, som Den Store Bastian er garant for. Generationer har lyttet til de 'opbyggelige' beretninger om, hvordan uartige børn bliver gode og artige. Skrækslagene barneøjne har stirret på billedbogens rædselsfuldt uhyggelige tegninger, der langt overgår nutidens voldelige computerspil, og aldrig glemte dem.

I forhold til originalerne er

Skuespillerne i 'Den store Bastian' har så udtrykfulde bevægelser, at de store dukkehoveder også virker levende. Foto: Thalias Tjenere

tegningerne i den kolossale bog, der snildt udgør scenografien, stærkt modereret. Alligevel når den nye, såkaldte 'fejlfortolkning' langt videre end sit forlæg. Perspektivet i en opdragelse, hvor alt der er en smule anderledes, skal fjernes og passes ind, er ubehageligt

genkendeligt fra disse års værdikamp. Men det virkelige grumme er, at forestillingen lader børn lege voksne.

Hurtiggående komik

Der går en direkte linje fra de artige børns ondskabsfuldt hånende afretning af de uartige i forestillingen og til moderne mobning.

Med kuglerunde kæmpehoveder direkte på skuldrene hjuler de medvirkende rundt som klonede voksne i knæbukser, skjorte og slips. Alle er programmeret efter samme skabelon i rollen som rethaveriske, hårds-

lående dukse, der uddeler smiley'er. Eller de kryber sammen i gråd, mens saksene flyver mod hår, negle og suttetommelen. Kuede og angste, så det skær i hjertet. Mimikken er låst fast. Men de medvirkendes knaldgode, vitale pantomime er så storslået og præcis i udtrykket, at følelserne forplanter sig til dukkeansigterne og de vidtåbne øjne. Faktisk opleves det – lidt småuhyggeligt – som om de bevæger sig!

Hos en voksen sidder bil lederne fra forestillingen lige så fast på nethinden som barndommens streg-

tynde Mads, der dør af kræsenhed. Nu er han flommed med vommen hængende ud under skjorten, og det er ikke en voksen Store Bastian, men børn, der vupti! flår sulet af ham og tvangsfodrer ham med grøntsager. Det er ondt, så det vil noget, og pigerne er værst. Men det er også morsomt.

Iscenesættelsen og de medvirkende holder balancen med en hurtiggående, grotesk komik, der når ud til et udendørs publikum. Men som også undgår at gøre spillet mere sørgeligt, end et barn måske kan bære.

Randi K. Pedersen

Mesterlig kassetænkning

Udtryksfuldt dukkespil og dygtige dukkeførere gør 'Kasse-Madsen' til en stor oplevelse

ANMELDELSE

Teater Refleksion: Kasse-Madsen. Instruktion: Espen Dekko. Scenografi og dukkemager: Marian Aagaard. Komponist: Max Bering. Lysdesign: Jesper Hasseltoft. Medvirkende: Bjarne Sandborg, Louise Danckert og Stine Lundgaard. Aldersgruppe: 5-10 år og voksne. Set september 2007. www.refleksion.dk

Tidens kulturpolitiske etablissement tror tilsyneladende, at stort teater er godt teater. Især de store provinsbyer kappes om at præsentere udstyrssvulmende, event efterlignende musikforestillinger. De skulle meget hellere sætte en forestilling som 'Kasse-Madsen' på repertoire. Der må kunne blive til rigtig mange opførelser for de samme penge. Mens publikum – ikke mindst de voksne – kunne opleve teater, når det er allermost intenst, magisk

og morsomt og handler om store ting i livet...

Ganske vist er Madsen en lillebitte, beskeden dukke-mand i beige-brun arbejdskittel. Men den ordløse historie om ham er rammet ind af et formidabelt smukt og finurligt lysshow. Musikken er forførende flot, og stemningsfuld, ren poesi med klaver og cello. Og selvom forestillingen ikke byder på elektrisk boogie, så er der masse af drønskægt hoppende og dansende pibestilkeben.

Hele molevitten styres med forrygende sikker timing af de tre, dygtige dukkeførere, mens Kasse-Madsen hurtigt bliver flere numre større. Den pertentlige ordensmand bliver også stadig mere selvbevidst i sin omgang med kasserne.

Truende adfærd

De er der ikke i begyndelsen, hvor det er nemt for ham at holde styr på sig

selv og sit alene-liv. Men pludselig en dag dukker kasserne op i hans liv og vender op og ned på alting. Kasser i alle mulige og umulige størrelser og faco-

ner, der fiser og farer rundt på scenen, ryger op af gulvet og forsvinder igen. Kasser, der skræmmer ham og kasser, som han, Kasse-Madsen, kan skræmme.

Det er urkomisk, når nogle af kasserne i samlet trop pludselig piler af sted på tynde ben. Det er også dybt rørende, når en lille, enlig kasse giver sig til at lyse,

Både i stor og i mini-lille størrelse er Kasse-Madsen en betagende personlighed. Foto: Jan Rüz

hengivent lænet op ad Madsen. Men Kasse-Madsen opdager også, at det kan have omkostninger at være sammen med andre. Ikke nok med, at de bringer rod i hans velordnede tilværelse. De største kasser kan også finde på at udvise truende adfærd, når Madsen viser sig fra sin mindre behagelige side og er prikken.

Han må fire på fordringerne, må han. Hvilket ikke er så let, når man er vant til at være alene og bestemme det hele selv. Men alligevel overgiver Kasse-Madsen sig lidt efter lidt. Han siger det ikke med ord – af gode grunde.

Det er det udtryksfulde dukkespil, der viser Kasses-Madsens mesterligt meningsfulde kassetænkning. At når det hele gøres op, er det trods alt sjovest at have nogen at dele livet med.

Randi K. Pedersen

NOTER

46 skuespil på 30 år

For 30 år siden dukkede en ung kvinde op på Riddersalen, hvor hun fik lov at virke som almuligkvinde. Snart var Signe Birkbøll (f. 1958) også med på spillerholdet, og så kunne hun jo ligesågodt også skrive nogle stykker. Det allerførste var så børneforestillingen 'Zigeunervognen' i 1982.

Selvom Signe Birkbøll forlængst er knæsat som husdramatiker og spiller på Riddersalen/Jytte Abildstrøms Teater, har hun også medvirket i to danske spillefilm, 'Min fynske barndom' og 'De frigjorte' – i sidstnævnte spiller hun en kvinde, der taler sort. Hvilket er en skærende kontrast til den ordekvilibrisme, der kendetegner en stor del af hendes dramatiske produktion.

Hun har skrevet 46 stykker til børn og voksne – alle opført på Riddersalen – en af disse er familieforestillingen 'Den Kloge Dronning', som Signe Birkbøll har dramatiseret over et gammelt folkeeventyr, selv spiller med i – og som havde repremiere 1. december.

caj

Genvalg til Holm

FAST, Foreningen Af Små Teatrem har afholdt generalforsamling i slutningen af september i Rønne på Bornholm. Udover faglige snakke, arbejdsprogrammer m.v. fik FAST-teatrene også lejlighed til at mødes med Scenekunstudvalget og hørt om deres syn på den aktuelle situation for områdets teatre.

På det rent organisatoriske plan blev Mogens Holm (Taastrup Teater) genvalgt til formand,

mens Pia Jette Hansen (Holbæk Teater) afløser Niels Vendius (tidligere Får 302) i bestyrelsen, der i øvrigt består af Gitte Malling (Limfjordsteatret), Susanne Sangild (Himmerlands Teater), Jens Svane Boutrup (Momentum), Niels Andersen (Svalegangen) og Steen Mourier (Filuren).

caj

I Hartmanns forestilling om sommerfuglemusen står der Dario Fo på hele konceptet

ANMELDELSE

Hartmanns Teater: Sommerfuglemusen. Konsulent: Vigga Bro. Medvirkende: Peter Hartmann. Aldersgruppe: Fra 14 år og op. Set september 2007. www.hartmannsteater.dk

Hartmanns Teater er af nyere dato. Men nyskaben kan man ikke kalde det. Spillestil og indhold i 'Sommerfuglemusen' er velkendte klassikere fra Dario Fos righoldige, verdensberømte skatkiste. Forbilledet er da heller ikke til at tage fejl af. Der står historiefortæller a

la Fo på hele konceptet. Fra fra den næsten demonstrativt ikke-teatraliske påklædning – teashirt og cowboybukser – til den indledende småsnak med publikum. For ikke at nævne de forventningsfulde fesen-ind-pauser efter

pointerne!

Det ved et ungt publikum måske ikke. Derfor giver det god mening at henvise direkte til skuespillerparret Dario Fo og Franka Rame som læremestre og ophavsmand/kvinde til de tre historier, som til sammen udgør forestillingen.

Den første handler om den fattige fårehyrde, der er bange for kvinder. Man da han arver en masse penge, hjælper det på selvtilliden, og han gifter sig. Derfra udvikler Hartmann en skøn, saftig skrøne om den nygifte unge kones sommerfuglemus. Sådan én forventes at blive afleveret uberørt, men præsten har allerede været der, så hun laver et kvikt forsvindingsnummer. Sommerfuglemusen bliver forvandlet til en skovmus. Men den forvandles tilbage igen og ender med at finde sig godt tilrette med fårehyrden..

Alle færdigheder i brug

Man savner noget mere dynamik og energi i Hartmanns kropssprog, Konturerne flyder hurtigt ud, og så ryger de skarpe kanter i personkarakteristikken også. Det gør nu ikke så meget i historie nummer to. Den handler om det, der

sker mellem to superforelskede, ikke om personerne hver især. De to vil gerne bevare elskovsgløden og får det gode råd af en vismand hver dag at finde en ny måde at elske på.

Vismanden tænker i følelser, de elskende i erotik. Det giver basis for solide løjer, som Hartmann er mand for at klare. Alle færdigheder tages i brug for smidigt at sandsynliggøre, hvor hedt det går til. Indtil de indser, at masser af blid, inderlig kærlighed hver dag er at foretrække.

Så sødt går det ikke til i historie nummer tre, Det er Franca Rames velkendte, barske beretning om bortførelsen og voldtægten for politisk at knægte hende. Egentlig kan den ikke fortælles for tit. Men med al respekt for Hartmann som historiefortæller, så bliver den aldrig rigtig levende og autentisk. Spørgsmålet er, om netop den historie overhovedet kan fortælles af en mand.

Så går det bedre med slutreplikken: 'Pas godt på sommerfuglemusen og fortæl om det, hvis det går den skidt'.

Randi K. Pedersen

Peter Hartmann har gang i fagterne i 'sommerfuglemusen'

Vingeskudt

Gammeldags spillestil og bizart udstyr får næppe børnene med på Kimbris forestilling

ANMELDELSE

Teatret Kimbri: Ravn. Manuskript: Caroline Bering. Iscenesættelse: Caroline Bering. Scenografi: Frans Christiansen og Gitte Kielberg. Kostumer: Laila Monnet. Komponist: Morten Pedersen. Medvirkende: Gitte Kielberg. Aldersgruppe: 8-12 år. Set september 2007. www.teatretkimbri.dk

Film, bøger og computespil løber over med eventyrlige beretninger om skurke og helte. Så hvorfor ikke også i børneteateret? Hvis fiktionen er mere attraktiv for børn – og voksne – end den komplicerede virkelighed, er middelaldervisen om den gode og den onde lykke vel et godt bud?

Muligvis, men Teatret Kimbris forestilling 'Ravn' er det bestemt ikke.

Man kan dårligt forestille sig noget, der er mere fjernt fra mobilbærende, grandprix-dyrkende preteenagers verden end Gitte Kielbergs uhæmmet selvudfoldende overspil. En stil som virker utrolig gammeldags.

Forestillingens titel er snuppet fra den berømte vise om raven, som flyver om natten, fordi den er en forvandlet dreng. Han reddes af blod fra sin søsters nyfødte barn, for det er et skæbendrama med stort S af den barske slags. Med effektfuld leg med lys og skygge og grumme citater lines der da også fint op til uhygge og magtkampe for alle pengene.

Bizart udstyr

Men stemningen falder hurtigt til jorden med et brag. Hverken personinstruktion, hvis der har været nogen,

Gitte Kielberg i stor robe med indlagt skyggeteater i 'Ravn'. Foto: Kimbri

Lolita og modbydelig stedmor. Men det bliver hurtigt trættende ensformigt at se og høre på.

Hun hyler og hviner, krabber rundt og stikker rumpen i vejret. Omfavner sig selv i dobbeltrollen som mand og kvinde, skærer grimasser og gør ved. Men hvad skal børn med det? Eller med bunkevis af udstyr af den mest bizarre slags.

Den vildt overlæssede symbolik i 'Ravn' er så beton-solid, at der ikke er plads til andet. Lange, sorte læderkløer, hvide corsager og tunge masker skygger totalt for udsynet til middelaldervisens ægte drama. Eller blot en flig af den moderne virkelighed.

Randi K. Pedersen

eller den eneste medvirker viser større indsigt i eller interesse for målgruppen.

Ingen tvivl om, at Gitte Kielberg nyder at rådyrke sine færdigheder som hæst skrigende ravn, hvidklædt

ANMELDELSE

Corona La Balance: Kong Ubu. Instruktion: Lotte Faarup. Komposition: Jesper Egelund. Scenografi: Signe Beckmann. Medvirkende: Jan Overgaard Mogensen, Øyvind Kirchhoff, Jesper Egelund, Frans Hansen, Rasmus Kjeller, Torben Snekkestad. Aldersgruppe: 8-12 år. Set november 2007. www.corona-la-balance.dk

Alfred Jarry er kendt for lort. Han drak sig ihjel som 33-årig, men inden da nåede han at udfordre og påvirke den daværende teatertradition. Hvilket betyder, at han er medvirkende årsag til det teater, vi ser i dag. Hvordan klinger det i vores puritane velfærds samfund?

De fleste af os kender historien om stykkets skandaløse premiere, der medførte at 'Ubu' blev taget af plakaten og først igen opsat 11 år efter i 1897. I de mellemliggende år havde Jarry opført stykket som dukketeater, hvilket klædte det vel.

Efter at Peter Brook i 1977 opsatte stykket i en kold og rå scenografi, er stykket mangt en gang taget under kærlig behandling. Det originale manuskript bliver dog hurtigt ensformigt, men statsensemblet har for-

Grove løjer og musikalske løjer – skuespillere og musikanter gør, hvad de kan, for at gøre 'Kong Ubu' til en lorteforestilling i ordets allerbedste betydning...Foto: Jens Hemmel

En rigtig lorteforestilling!

Det vrirler med latrinære ud- og indfald i statsensemblet for børneteaters vellykkede børneteater-udgave af Jarrys klassiker

mået at sprog renovere og skære konstruktivt, hvilket giver skoleeleverne på mellemste klassetrin et koncentrat at arbejde videre med. Førsteudgavens berømte replik 'Merde' er vand imod, hvad denne version udgryder af fækal opdatering. Vorter på tarmen, brækket tarmkanal og

sprængt røvsuffe? 'Ubu' i denne version er godt som oplæg til diskussioner på tværs af fag. For 'Ubu' er barnlig latrinær, men samtidig også en samfundskritisk kommentar til de magtspil som spindes på og uden for de bonede gulve. Hvis Ubu kom til magten, skulle alle betale mere i

skat, men pølser og toilet papir skulle være gratis... Tankevækkende nok havde 'Kong Ubu' i Corona-La-Balances version premiere på valgdagen 13. november.

Opfindsom scenografi

Som en græsk oldtids-tragedie er hele historien om

manden, der udfordrer skæbnen, her udsat for kun to skuespillere. Jan Overgaard Mogensen er den altoverskyggende protagonist. Han er gennemført usympatisk. Han befinder sig på nederste trin af behovspyramiden. Under en snusket, lidt for stram undertrøje, skimtes hans uformelige,

dovne legeme. Hans skalp er dækket af en brun flyverhjelms og hans yndlingsspisestue er pølser i rigelige mængder. I bund og grund er han tilfreds med sin lette taber-tilværelse, men hans begærlige frue ved, hvordan hun skal greje hans affektladede temperament. Han lader sig forføre af hendes trang til mere.

Øyvind Kirchhoff skifter som anden skuespiller bl.a. mellem charmerende mor Ubu, til sleske kaptajn Vendekåbe og videre i en loyal, men godtroende kong Vinkelslow.

Statsensemblet kan deres grej. Scenografien er opfindsom og også her gennemført latrinær. De har pudepuffet den gamle klassiker op med et formidabelt orkester, hvis blanding af klesmer og balkanska underbygger den gråmelerede østeuropæiske stemning.

Tragedien ender som altid med total katastrofe: Krig, lort og toiletpapir. Og vi lader os provokere. Måske ikke så meget af de fækal udskjelser, men mere af den erkendelse, at vi alle har en større eller mindre Ubu i os?

Lone Sørensen

Styrkeprøve med Døden

Lisa Beckers pantomiske fortællekunst fremmer forståelsen og komikken i Teatrets forestilling

ANMELDELSE

Teatret: Zè Malandro og døden. Forfatter: Ricardo Azevedo. Iscenesættelse: Hans Rønne. Scenografi: Gitte Baastrup. Komponist og musiker: Claus Carlsen. Medvirkende: Lisa Becker. Aldersgruppe: 6-9 år. Set april 2007. www.teatret.dk

Døden er for tiden på programmet i flere børneteaterforestillinger. Men ingen steder er det følsomme emne så ubesværet og humoristisk sat på scenen som i 'Zè Malandro og døden'. En gevældigt underholdende monolog med et stærkt musikalsk islæt, der tager afsæt i en farverig,

indiansk myte om at snyde døden og nyde livet.

Zè Malandro er godt nok en fattig, gammel mand, men han er langt fra mæt af dage. Tværtimod vil han vældig gerne forsætte med sin yndlingsbeskæftigelse – at spille kort og at spille guitar.

Udspekulerede drillerier

Allerhelst skal det foregå i den enorme væg-til-væg hængeskøj, der som en eksotisk, sort skulptur spiller sin egen fantasibefordrende rolle i forestillingen.

Siddende, liggende, som skjul og som en masse andet er hængeskøjen en perfekt medspiller for Lisa

Becker. Hvis fremragende, pantomiske fortællekunst i tæt symbiose med musikens mylder af klange og lyde skaber et charmerende, teatralisk univers.

Hendes levende, men aldrig demonstrativt

udtryksfulde bevægelser skaber billeder, der fremmer forståelsen og komikken, så døden bliver overkommelig. Især fordi det faktisk lykkes den snedige og generøse Zè Malandro at overleve Dødens lumske

angreb – det ene mere moromt end det andet.

Fidusen er at lokke Døden i baghold og udsætte ham for ubehageligheder, der kan fremtvinge en udsættelse. Måske ikke den mest humane behandling, men forstå-

lig, når man som Zè Malandro slås for sit liv med arme og ben og hængeskøjen som hjælp. Desværre får hans fordelagtige aftaler, der rækker ved naturens orden, hver gang ulyksalige konsekvenser for dyr og mennesker. Så Døden bliver sluppet fri igen.

Og sådan forsætter styrkeprøven mellem den ihærdige Død og Zè Malandros udspekulerede drillerier. Både Himlen og Helvede tages til hjælp, men begge steder betækker man sig for at lægge lokaler til den alt for livsduelige, gamle mand.

Det føles fuldt fortjent, når Lisa Deckers fornøjelige Zè Malandro efter vel overstået kamp sætter sig i hængeskøjen for at spille kort og spille guitar.

Randi K. Pedersen

Claus Carlsen står for den musikalske ledsagelse til Lisa Beckers monolog. Foto: Hans Rønne

En stor lille rejse

Den supergode kontakt til publikum er lige ved at tilte forestillingen 'Rejsefeber' på Det Lille Teater

ANMELDELSE

Det Lille Teater: Rejsefeber. Manuskript: Jens Kløft. Instruktion: Petrea Søe. Scenograf/animator: Trine Heller. MedOvirkende: Line Svendsen og Kristian Dinesen. Teknik, musik og lyde: Freddie Larsen, Lone Bjergh og Christian Q. Clausen. Aldersgruppe: 3-6 år. Set november 2007. Spiller til 21.dec. www.detlilleteater.dk.

Den lille scene på Det Lille Teater er sovset ind i en idyllisk stemning. Lyset er dæmpet, og grøn-røde farver dominerer det første indtryk. Over højttaleren lyder intim guitarmusik, og på den bløde sofa ligger en snorkende, veltilfreds ung mand.

Rasmussen kalder udefra og ankommer glad med en indbydelse fra tante Bente, som gerne vil se Rosenborg og hende til hjemmebagt kage og te. Uhm...

Og så går det ellers over stok og sten. For mens Rasmussen er af mere snusnøftig natur, så er den storsnorkende livsnyder Rosenborg af anden drømmerisk kaliber.

I stedet for at tage den lige vej over gaden til tante Bente lader Rasmussen sig rive med af Rosenborgs fantasifulde indre. På rejsen omdannes stue og omgivelser til alt andet end det, de er.

Rasmussen og Rosenborg er børn med sit publikum. De lader den ene situation opsluge af den næste med den barnlige mangel på årsags sammenhæng. På turen forholder de sig sprogligt konkret til de mange udtryk voksen verdenen tager for givet: Hvad

er, at skyde genvej? Hvordan er det at have rejsefeber?

Omsider finder børnene frem til tante Bente, selv om de i mellemtiden har mistet brevet fra hende og har været så meget væk både fra hinanden og væk sammen, at Rosenborg 'ikke engang svarede, da han kaldte på sig selv'...

Hårfin balancegang

Teksten bruger flittigt af de smås egne finurlige udtryk, hvilket river publikum fuldkommen med, alt imens den Søe'ske instruktion får lov i den funktionelle scenografi at udfolde fysisk fantasi udover det sædvanlige.

Line Svendsen og Kristian Dinesen er de rejselystne karakterer med gevaldig kropslig indlevelse og skøn kontakt til deres publikum. Så god en kontakt at forestillingen tager en problematisk drejning, da deres slapstick-koreografi skal kulminere i fund af brev og hinanden: Deres trofaste publikum vil dem kun godt og er på nippet til at springe op på scenen for at hjælpe.

Det bliver imidlertid ved tilråb, men af en sådan størrelse, at spillerne ikke kan undlade at forholde sig til dem og samtidig have svært ved ikke at blive forstyrret i deres noget hektiske scenario.

En ikke uvant situation for garvede børneteater-spillere, som ofte udfordres i en hårfin balancegang. Men forholdet scene og sal bør løbende overvejes og eventuelt justeres med forestillingens udvikling.

Lone Sørensen

Kristian Dinesen og Line Svendsen har publikum med sig på deres rejse til den anden side af gaden...Foto: Det Lille Teater

Der er Vesterbro-stemning ala 1950'erne for alle gavepengene i Zeppelins julevariete. Foto: Bjarne Stæhr

Jul på Vesterbro

Zeppelin leverer en perle af en børnevariete

ANMELDELSE

Teatret Zeppelin: Vesterbro Ny Julevariete. Instruktion: Ditte Maria Bjerg. Scenografi: Rikke Juellund. Komponist: Benjamin Koppel. Sangtekster: Alberte Winding. Medvirkende: Patricia Schumann, Mie Brandt, Torben Vadstrup, Daniel Madsen, Pete Livingstone. Aldersgruppe: Familieforestilling fra 7 år. Spiller frem til 15. december. Set november 2007. www.zeppelin.dk

På denne tid af året er mange teatre ramt i julen og ofte fremstiller de et idyllisk billede af jul fra de gode gamle dage. Heldigvis da, for som julen i dag er kørt op i et forbruger gear, hvor det økonomiske smertepunkt bliver en realitet, er det vidunderligt at se et bud på, hvad hjerternes fest kunne dengang børn var børn og velfærd ikke var materielle mærkevarer. Ikke mindst her på Vesterbro vil de gerne formidle til resten af omverdenen, at selv om sneen her

er gul, så har deres jul også – måske ikke nu, men dengang – haft romantiske elementer.

Teatret Zeppelin har umiddelbart valgt varieté-formen. Normalt byder den på artisteri, akrobatnumre, dans, sang og musik. En variation over tema, sat mosaik-agtigt sammen uden en sammenhængende dramatisk handling. Påståeligt passer formen som fod i hose ind i nutidens overfladiske underholdningsindustri, hvor der zappes hurtigt videre fra situation til situation.

Men her er varietéformen krydret og velkombineret med en social realistisk historie om den forarmede artistfamilies forsøg på at holde gang i en underholdningsform, som ikke vil dø. Voksne med kendskab til børneteatrene trange kår, kan tænke vores. Men nok om det.

I godt selskab

Børnene har det pragtfuldt i selskab med direktøren Carlo Alfred Loui, 'hans' to

talentfulde gøgler børn og det importerede skotske enmands orkester iført hjemlandets mandsskørt.

I en tidstro scenografi tager direktøren imod børnene på københavnsk arbejderdialekt anno 1957. Kulissekassen er en sort-hvid replika af Vesterbrogade med bl.a. Havemanns Magasiner. Det og de tunge draperede velour tæpper i Zeppelins i forvejen aldrende teatterum gør det enkelt at få børnene med på et hop tilbage i tiden – til dengang mormor var lille dreng.

Og her begynder så de skæbnsvangre timer før julen heldigvis reddes hjem af den velsyngende gøglerdatter Vera. Vera stiller ikke op i radioens talentkonkurrence for at se sit billede på forsiden af avisen, men for at redde hele familien og det de har sammen.

For i Vesterbros julevarieté er kærlighed og sammenhold vigtige værdier, ingen kan undværes i dette show, hvor alt skal løftes i flok. Der er også altid plads til flere, som vil tage fat, hvilket kongens foged, Viggo

Olsen, får at føle. Han møder energisk op for at indkassere gæld, men i direktøren mødes han af en hjertevarme, han ellers ikke kender fra sit bureaukratiske arbejde. Olsen stritter imod, men kan i længden ikke modstå den ægte hjertevarme, varietéfamilien udsender, og ender som del af nummeret 'Kanonen fra kødbyen'.

Teatret Zeppelin har begået en børnevarieté-perle, hvor musik, sang og sketcher flettes smidigt sammen med den overordnede røde tråd om familiens bankerot og ingen jul i år trussel. Men alt ender heldigvis godt med en alternativ julepyntning, gavmilde gaver samt afsløringer af køn og identitet.

Så kan du ikke komme i julestemning, så tag familien med til Valdemarsgade. Udover den søde julestemning får I også et historisk indblik i en af Københavns mest turbulente bydele.

Lone Sørensen

Jul for store og små

Juleforestillingerne falder atter i år i kaskader på de store teatre og de små scener. 'Nøddeknekkeren' afvikles fx. som breakdance på Århus Teater og som ballet på Det Kgl. Teater, mens Odense Teater med 'Jesus og Josefine' laver en drama-version af TV 2's julekalender. 'Et juleeventyr' kan man i år bl.a. opleve hos Jako-Bole i Aalborg

og med Thy Teater i Thisted, og blandt øvrige stationære juleforestillinger er: AnemoneTeatret: 'Når du ser et stjernesud', Vestvolden: 'Kaptajn Bimses Jul', Zangenbergs Teater: 'Julemandens hemmelighed', Taastrup Teater: 'Julemanden.biz', Teatret Bag Kroen: 'Det magiske grantræ', Ishøj Teater: 'Nissen på Pilegården', Randers

Jul på Ishøj Teater...

Egnsteater: 'Julehertet', Filuren: 'Jul på Slottet' og Holbæk Teater: 'Nisserne i kratskoven'.

Mange nævnt, nogle sikkert glemt. Dertil kommer, at man i Den Røde Brochure kan man finde en lang række turneforestillinger med juletema, der formodes at være på vejene helt frem til jul...

Man skal have sjælen med i det

Silkeborg Dukketeaterfestival er stedet for animations-entusiaster – såvel de professionelle udøvere som de erfarne tilskuere

Af Carsten Jensen

Silkeborg Dukketeaterfestival – også kaldet Festival of Wonder – er suverænt Danmarks største og mest interessante internationale festival for animationsteater.

Og det rokkede årets udgave ikke ved. Fra 8.-11. november opførte 25 danske og internationale teatre 100 forestillinger, omkranset af udstillinger, film og workshops – for både børn og professionelle – under temaet 'Myte, Marionet og Menneske'.

Det betød et samlet tilskud på mellem 8-9.000 mennesker til festivalen, der udover en offentlig weekenddel består af en lang række opførelser på institutioner og skoler i kommunen.

Det er så afgjort en festival, der kan prale af internationalt udsyn og solid lokal forankring. Publikum består af mange – og trofaste – lokale og tilreisende fra Danmark, Skandinavien,

Europa og USA.

Rift om billetterne

Bag festivalen står en ildsjæl med langt, sort hår og vældig energi. Ulla Dengsøe er leder af Silkeborg Dukketeaterfestival, der har eksisteret siden 1986, blev international i 1990 og har været afviklet årligt indtil 1999. Siden da har den været biennal, og det giver Ulla Dengsøe lidt mere tid til at besøge alverdens lande på jagt efter de ultimative animationsforestillinger.

Ulla Dengsøe vurderer selv, at hun ser 200 forestillinger årligt. Tidligere måtte hun selv punge ud til rejseaktiviteten, men nu er det en del af jobbet som kunstnerisk leder af festivalen på fuld tid – der dog også omfatter tjasen som indkøber af teaterforestillinger til byens institutioner og skoler i festivalåret.

Festivalbudgettet på omkring en million kroner er skruet og kæmpet sammen via kommunale tilskud, statslige tilskud fra Kunstrådet, lidt 'returkommission' fra refusionsordningen samt bidrag fra fonde mv.

Og bag de rørende lave billetpriser på 30 kr. (børneteater) og 60 kr. (voksne) ligger den praktiske virkelighed, at 60 kr. er max bil-

Ulla Dengsøe

letpris, hvis det imponerende Jysk Musik- og Teaterhus skal lejes vederlagsfrit. Omend man dog ikke slipper for udgifter til teknik og personale m.m.

Ulla Dengsøe pointerer dog, at uden en grundstamme af 60-65 frivillige – herunder ikke mindst manden Poul – til at knokle for sagen og festivalen ville det være umuligt.

»Det er altid en hård kamp for at få økonomien til at hænge sammen, og ofte er det først på plads helt op til festivalen,« siger Ulla Dengsøe, der inden for sit stramme budget har råd til at invitere seks-syv internationale gæster – via tilskud fra Kunstrådet – til festivalen.

Det betyder blot, at mange kommer for egen regning. Og dertil en tilsyneladende ikke ringe flok men-

nesker fra nær og fjern, der ikke nødvendigvis er hverken arrangører eller udøvere, men bare deler interesse for dukker, objekter og de mange ting, der indgår i animationsteatret.

Og der er rift om adgangs-kort til festivalens forestillinger.

»Billetterne til de offentlige forestillinger blev revet væk på få timer,« fortæller Ulla Dengsøe.

»Der var lange køer på biblioteket, da de blev frigivet. Det lignede et udsalg.«

Magiske fingre

Hendes egen motivation for festivalarbejdet er ligeledes en glubende interesse for dukketeater, der opstod, mens hun var børnebibliotekar og med til at arrangere forestillinger.

»Man skal have sjælen med i det,« kommer det begejstret og bestemt fra Ulla Dengsøe om festivalen, der i årets udgave er den største hidtil. Og efter festivallederens mening nu har nået nogenlunde passende størrelse. Det skal handle om kvalitet og ikke kvantitet.

Og her var en af festivalens største oplevelser så afgjort 'Fingerman' i form af peruansk minimalist-teater.

Fingerman er en 'dukke', skabt af spilleren Ines Pasiccs fingre, mens medspiller Gabriela Bermudez' dansende krop bliver til de landskaber, som den lille Fingerman passerer på sin rejse gennem de fire elementer: Luft, vand, ild og jord.

Forestillingen er på høj teknisk niveau og dertil underholdende og rørende. 200 tilskuere åh'er og ih'er kan ikke tage fejl.

Forestillingen, som vældig efterspurgt på internationale festivaler, er inspireret af peruanske myter. Den slags som gode fortællinger og gode forestillinger er gjort af. Og som kan give gode festivaler...

'Finterman': Peruansk fingerspidsfølelse...

Festivaler forude

Teater På Kanten

Thy Teater arrangerer for 12. gang sin lille festival i det nordjyske. I uge 5, fra 27. januar 2008, afvikles festivalen med seks teatre og seks forestillinger.

Teaterleder Hans Hartvich-Madsen pointerer, at festivalens størrelse er helt tilsigtet: »Det er med vilje, at vi holder den på det niveau. Det betyder, at den er hyggelig også for de deltagende teaterfolk, der får tid og mulighed for at lære hinanden godt at kende.«

I ugen op til festivalen, dvs. 21.-26. januar, er Katrine Karlsen fra teatret Graenseloos, leder af en international workshop med deltager fra bl.a. Grønland, Finland, Sverige, Estland og Serbien.

Mere om festivalen efter nytår på: www.thyteater.dk

Teater Fra Månen

Teatergruppen Batida er 6.-9. marts 2008 klar med en ny udgave af sin helt egen festival, Teater Fra Månen – med undertitlen 'en festival i utide'.

Den biennale festival afvikles for tredje gang – med otte musikalske forestillinger – i teaterhuset i Københavns nordvest-kvarter. På den måde vil Batida både give et bidrag til den lokale børne- og ungdomskultur – og gøre opmærksom på sig selv og sit ønske om at blive lille storbyteater i København. Det er derfor håbet, at også (lokale) politikere vil lægge vejen forbi festivalen.

Der er gratis adgang til alle forestillinger, omend billetter skal bestilles forlods på tlf. 38 10 36 09 fra 15. januar. Festivalprogrammet kan ses på teatrets hjemmeside fra februar: www.batida.dk

Batida-folk fra teatrets forestillinger, der kan opleves i deres helhed til festivalen i marts. Foto: Batida

Teater I Næstved

Teatercentrum afvikler sin store festival i Næstved i april 2008. Som vanlig ventes omkring 100 professionelle børne- og ungdomsteatre at deltage med over 150 forskellige forestillinger.

Weekendarrangementet finder sted 11.-13. april – og der er som altid gratis adgang til alle forestillinger.

Næste nummer af Børneteateravisen vil bugne af informationer om Festival 2008, men man kan fra starten af det nye år følge info-strømmen om festivalen på Teatercentrums hjemmeside: www.teatercentrum.dk

Jeppesen stopper

Derimod kan festivalarrangører og andre tilreisende til festivalen ikke længere benytte sig af Helsingør Teaters tilbud om fællesrejse. Bent Jeppesen, en institution i formidlerkredse og det årlige festivalbillede, stopper sit job som rejsearrangør. Bl.a. fordi Mogenstrup Kro – årets booking – valgte at holde lukket i festivalperioden.

Skal din forestilling med på festival 2008

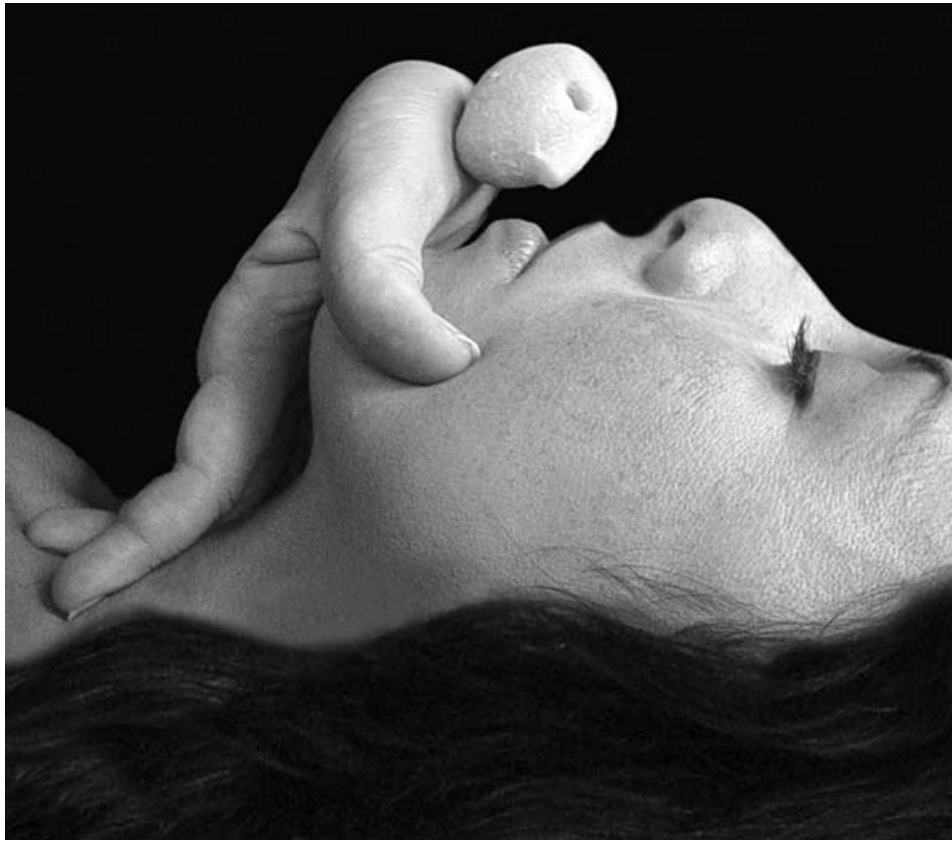
i Næstved 6. – 13. april?

Så husk at tilmeldingsfristen er 15. december 2007

Bemærk:

- Forestillingen skal være refusionsgodkendt for at kunne spille.
- Hvis du har søgt om refusion 15. november, kan du forvente svar inden 15. december.
- Er forestillingen blevet indkaldt til showcase, skal du alligevel melde den til festival senest 15. december som alle andre.
- Hvis forestillingen ikke bliver refusionsgodkendt, annulleres tilmeldingen efter showcase.

Venlig hilsen / Teatercentrum

Hartvich til tops

Thy Teaters leder, Hans Hartvich-Madsen, der er præsident for UNIMA Danmark, er blevet udpeget som kandidat til en plads i eksekutivkomiteen, det øverste organ i UNIMA internationale. UNIMA (Union Internationale de la Marionette) er en

sammenslutning, der arbejder for og med dukketeater i hele verden.

UNIMA Danmark, Norge og Estland støtter Hans Hartvich-Madsens kandidatur. Valget finder sted på kongressen i Perth, Australien, i april 2008.

En af de mærkesager, Hans Hartvich-Madsen går til valg på, er at omstrukturere hele UNI-

MA International så bl.a. eksekutivkomiteen nedlægges og erstattes af en mindre bestyrelse, så arbejdsgangene kan blive mere praktiske og mindre bureaukratiske. Han vil med andre ord arbejde på at nedlægge sin egen stilling...

NYT FRA ASSITEJ

Dansk interaktivt teater på Balkan

Som et led i Dansk ASSITEJ's Balkansamarbejde gæstede Teatret Carte Blanche i slutningen af september den internationale teaterfestival BITEF i Beograd, bl.a. med tre opførelser af animationsforestillingen 'Løvspring'. Herudover afholdt Sara Topsøe Jensen en fire-dages workshop for lokale skuespillere og instruktører omkring interaktivt teater for og med børn, baseret på Carte Blanchés erfaringer med forestillingen 'Leg'.

Serbiens største børneteater, Pozoriste Bosko Buha, stillede et hold på otte unge, professionelle skuespillere. Efter en uges intens træning, leg og arbejde med Sara sluttede spillerne og de øvrige deltagere med at opføre små intime 'Leg'-inspirerede forestillinger for indbudte skoleklasser.

Det blev en uge fyldt med gensidig kunstnerisk inspiration, og det er nu planen at samarbejdet fortsætter i 2008, bl.a. med invitation af udvalgte skuespillere fra workshopholdet til børne- og ungdomsteaterfestivalen i Næstved i april 2008 m.h.p. på en senere dansk-serbisk produktion. **pj**

Fokus på den næste generation

Dansk ASSITEJ har i de seneste par år haft særlig fokus på den såkaldt 'næste generation' inden for det professionelle børne- og ungdomsteater.

I forbindelse med festivaler her i landet og ved seminarer og workshops udenlands har en række unge studerende og professionelle haft mulighed for at stifte bekendtskab med området og udvikle netværk.

På næste års festival i april 2008 vil der blive tilrettelagt et møde og seminar med unge deltagere fra en række lande i Europa, Afrika og Asien.

Også i forbindelse med ASSITEJ's verdenskonferens i Adelaide i maj 2008 vil den

nye generation have en særlig plads i programmet. Flere informationer: www.assitej2008.org.au.

pm

Dukketeater på sikker kurs

Østeuropa er hastigt ved at lægge fortiden bag sig, men begejstringen for dukketeater lever videre. Det er ofte sjovere at være dukketeater i øst, fordi der står større respekt om teatrene og fordi de prioriteres på de offentlige budgetter

Af Jesper With

Børn og voksne myldrer ind i teatret i den smukke kroatiske Adriaterhavsbay Sibenik. Nabobyen Zadars professionelle dukketeater er på besøg med forestillingen 'Skønheden og Udyret', og det betyder, at alle 400 pladser i teatret for længst er udsolgt. Zadar Dukketeater er kommet til Sibenik med en trup på 15 og ti af dem er på scenen i dag.

Scenografien i stykket bærer præg af tegneseriæstetik. Showet – scenen, skuespillere og dukker som helhed – giver associationer til Leonardo Da Vincis sketcher fra renaissance. Farverne er holdt i simpelt grønt og brunt.

På tilskuerpladserne er der masser af medleven, og konstant slynges kommentarer fra børnene i retning af scenen. Da en minifylver med ild spruttende bagud

fra begge vinger drøner hen over scenen, når begejstringen stormfulde højder.

International udveksling

Dramatisering og instruktion skyldes det bulgarske ægtepar Zheny og Petar Pasov, der nu i flere sæsoner har stået i spidsen for Zadar Dukketeater og bidraget til at give det en ny kreativ sensibilitet. Bulgarerne har generelt et stort navn på den internationale dukketeaterscene og man taler om en decideret bulgarsk skole. Det skyldes en gammel dukketeatertradition, men mindst lige så meget, at man under det kommunistiske styre efter 2. Verdenskrig etablerede ikke mindre end 22 professionelle dukketeatre rundt om i Bulgarien. Desuden blev et akademi etableret i starten af 1960'erne, der tog sig af uddannelse af instruktører og dukketeaterskuespillere. Akademiet modtog studerende fra lande som Japan, Mexico, Syrien, Grækenland og ikke mindst fra det hedengangne Jugoslavien. I de seks selvstændige lande, der kom ud af opløsningen af Jugoslavien – Slovenien, Kroatien, Bosnien-Hercegovina, Serbien, Montenegro og Makedonien – forstås bulgarsk i større eller mindre omfang (alle sprogene er del af den slaviske sprogstamme) og det bidrager til

hyppig kulturel udveksling på tværs af grænserne mellem Bulgarien og disse lande.

Egne bygninger

Teatret i Sibenik åbnede dørene for første gang i januar 1879. Dengang var byen og den lange smukke kroatiske kyst en del af det østrig-ungarske kejserrige. Teatret er dog bygget med stor inspiration fra velrenommerede italienske teatre. Dalmatien, som regionen hedder, har i en meget lang periode været styret af republikken Venezia. Teatret i Sibenik er bygget som skuespilhus og koncertsal, men ikke desto mindre gør netop miniatureudgaven af de større italienske teatre stedet til et meget velegnet sted at spille dukketeater. Det passer ligesom sammen: dukkerne, skuespillerne og teatret med de små tilskuerbokse i tre etager.

Zadar Dukketeater blev etableret som dukketeater i 1951, da byen var en del af Jugoslavien. Siden da har teatret sat sit tydelige præg

på kroatisk dukketeater. Zadar er et af Kroatiens fem professionelle dukketeatre, der ligger placeret i landets fem største byer. Landet har knap fem millioner indbyggere og overførte man det til danske forhold, skulle København, Århus, Odense, Aalborg og Esbjerg således hver have et professionelt dukketeater med egen bygning, direktør, administration, dukketeaterskuespillere, dukke designere, håndværkere, lyd- og lysfolk. Det kan være svært at forestille sig. Langt senere end i de mere berømte dukketeaterlande som Tjekkiet og Bulgarien har Kroatien fået sit eget akademi for dukketeater i 2005. Her bliver der nu hvert år uddannet såvel instruktører som dukketeaterskuespillere og det understreger den høje status dukketeater har som kunstform i Kroatien, der fik sin selvstændighed i 1991.

De tre musketerer

På den 40. Internationale dukketeaterfestival (kaldet

PIF) i Kroatiens hovedstad Zagreb løb den professionelle tjekiske teatertrup Alfa for nylig med de fleste priser. Instruktøren Tomas Dvorak har skabt en interessant 'stage comic', hvor han alene anvender håndholdte dukker og hvor han kun anvender sms-sprog og live sang på scenen. Ud over Alexander Dumas' historie har han ladet sig inspirere af Max Lindners groteske forestillinger fra 1920'erne.

En anden prisvinder på PIF tilhører til gengæld den vesteuropæiske tradition. Neville Tranter og hans Stuffed Puppet Theatre fra Holland bragte et stærkt visuelt stykke med sig, hvor han ved brug af dukker i menneskestørrelse stort set alene spillede 'Schicklgruber alias Adolf Hitler'. Stykket foregår på Hitlers fødselsdag, 20. april 1945, hvor Hitlers tilbageværende hjælpere prøver at skabe en god atmosfære omkring fejringen af dagen. Tranters stykker retter sig generelt lige så meget mod voksne som børn og det gælder også her, hvor han på sin egen særlige brutale, men poetiske måde udfordrer publikum med deres drømme og frygt.

Også danske Batida var på turné i Kroatien i år. Selv om deres barske stykke om Maria Bonita ikke er dukketeater, anvender man alligevel dukker flere steder i stykket. Truppen fik såle-

Fakta

Selv om Kroatien ikke er blandt de allermest kendte dukketeaternationer, har kroaterne en rig tradition for at spille og nyde dukketeater. Professionelle dukketeatertrupper findes i landets fem største byer Zagreb, Rijeka, Split, Osijek og Zadar. Derudover er der halvprofessionelle dukketeatre af generelt høj kvalitet i en lang række andre byer.

Sofia Puppet Theatre med en dramatisering af Kiplings 'Junglebogen' med Mowgli som person og dyrevennerne som dukker.

des stor ros for stykket på børneteaterfestivalen i Sibenik, hvor det bl.a. lød fra et jurymedlem: 'I har en fin balance mellem teater, musik og dukker. Jeg kunne rigtig godt lide, at grusomhederne i jeres stykke blev vist ved hjælp af dukker. Det var en intelligent og visuel god måde at gøre det på'.

Tranter og Batida er to eksempler på, at vesteuropæiske trupper kan have barskere og mere realistiske stykker på programmet, der i højere grad udfordrer publikum, end østeuropæerne gør. Dette er dog ingen regel. For eksempel turnerer italienske Teatro Del Carretto Europa tyndt med Brødrene Grimms 'Snehvide'. Teatret er eksperimenterende, hvor det i en teaterleg kombinerer to universer og konstant blander sandheden om træ med fiktionen om menneskekroppen. Det synkroniserer dukketeater med rigtige skuespillere – med en 'rigtig' skuespiller, der poserer som en maske.

Mere populært i øst

Som det oftest ses i Vesteuropa er de ovennævnte teatertrupper i øvrigt private trupper i mere eller mindre udstrækning, hvor medlemmerne på grund af en relativt begrænset bemanding må klare flere forskellige funktioner. Skuespilleren må firkantet sagt selv være

med til at rydde op og pakke sammen, direktøren/lederen spiller selv i stykket osv. Sådan går det ikke for sig hos de etablerede professionelle dukketeatertrupper i Østeuropa. Pudsigt nok har de – trods det at de kommer fra lande med færre økonomiske midler – generelt bedre forhold at arbejde under. Bl.a. fordi de er på kommunens eller statens budget, men også fordi de er populære og publikum gerne kommer og betaler for at se, hvad de har at byde på. Dukketeater er simpelthen mere populært i øst. Men naturligvis eksisterer der også store forskelle mellem eksempelvis Polen, Tjekkiet og Bulgarien eller mellem Spanien, Østrig og Danmark. Ofte kan et kroatisk dukketeaterstykke i dag ligge tættere på den italienske tradition end på den tjekiske.

Krise efter kommunismen

Kommunismens sammenbrud i Østeuropa betød dog krise for mange teatre. I de fleste tilfælde var det nemlig de kommunistiske styrrer, der havde etableret og finansieret de professionelle dukketeatre. I Bulgarien betød krisen, at budgetterne på dukketeatrene blev kraftigt beskåret. Mange dukketeaterskuespillere og instruktører mistede deres arbejde, men det resulterede i, at nogle af dem etable-

rede egne private dukketeatre. Sofia Puppet Theatre, der blev etableret i 1946, har dog hele tiden været på det kommunale budget, men har også mærket forandringerne. Omkring 1990 havde man 136 fuldtidsansatte. I dag har man 'kun' 65.

Direktør Kyriakos Argiropoulos kører for tiden med stykkerne 'Borzimelko' – Dragemorderen – der er baseret på et bulgarsk folkeeventyr samt med en dramatisering af Kiplings 'Mowgli'. Generelt præsenterer de østeuropæiske og balkanske dukketeatre i højere grad end i vest stykker baseret på eventyr og folkeviser. H.C. Andersen og Brødrene Grimm er meget ofte benyttet – i selskab med landenes egne foretrukne eventyrforfattere. Men der er en tydelig bevægelse i retning af mere eksperimenteren end tidligere, nye måder at gøre tingene på. Og det ser ud til at publikum tager imod det med åbne arme.

Ikke-kommercielle

Om det siger Kyriakos Argiropoulos:

»Vi tager gerne fat i eventyr og moderniserer dem og gør dem mere fleksible. Det gør det lettere for os at præsentere forskellige teknikker og vise hele vores potentiale. Og så kan børnene også lettere bruge dem til noget.«

Han er ikke enig i, at vesteuropæerne udfordrer publikum mere, end man gør i øst.

»De østeuropæiske dukketeatre er generelt ikke-kommercielle og uafhængige af sponsorer, så vi behøver ikke at sætte 'Snehvide' eller 'Askepot' på programmet hele tiden, som man ofte gør i vest, fordi man død og pine skal sikre, at der kommer fulde huse hver gang. Vi kan godt sætte på det ukendte også, men vi har nu fulde huse alligevel,« siger Argiropoulos.

Han peger dog på, at man efter kommunismens fald også valgte at kigge bagud og tematisere myter, legender og folkløse i en søgen efter egen national identitet. Argiropoulos stammer selv fra Grækenland, hvor man langt fra har en dukketeaterstruktur som i Bulgarien, hvor dukketeatret har en vigtig kulturel position. En position Argiropoulos af gode grunde sætter pris på.

Han er ikke bekendt med den danske dukketeaterscene, men inviterer hermed danske dukketeatertrupper til at deltage i den internationale dukketeaterfestival i Sofia i september 2008. Måske skulle man tage handsken op?

Jesper With er journalist med speciale i Østeuropa (jesperwith@gmail.com)

INTERVIEW

Stærk dukketeatertradition

Zvonko Festini er en af Kroatiens kendteste dukketeaterinstruktører og har i 40 år instrueret dukketeaterforestillinger i først Jugoslavien og siden 1991 i det selvstændige Kroatien. Han er formand for kroatisk Unima og professor på Akademiet for dukketeater i Osijek

Hvor ser du den største forskel mellem øst- og vesteuropæisk dukketeater?

Dukketeater i Østeuropa er kulturinstitutioner med professionelle trupper, ofte selvstændige teaterhuse med egen direktør, administration, dukketeaterskuespillere, lyd- og lysfolk og med stor opbakning fra stat og kommuner. Her regner jeg Jugoslavien med, selv om landet stod uden for Sovjetunionens magtsfære og vi derfor levede et betydeligt friere liv med en højere levestandard end det øvrige Østeuropa. Jeg selv kunne rejse i øst og vest, som jeg ville.

I Vesteuropa er dukketeater primært 'one-van-troups'. Altså de er meget mindre, ofte er de små familietrupper eller består af grupper af venner eller det er folk med samme interesser, der finder sammen. Kun i Spanien – af de vesteuropæiske lande jeg kender til – har man noget, der minder om dukketeatertraditionen i Østeuropa. Jeg må dog sige, at siden kommunismens sammenbrud er forskellene mellem vest og øst blevet mindre.

En interessant undtagelse fra denne regel er Wien, der har et professionelt dukketeater som vi. Men det skyldes sjovt nok, at en række dukketeaterfolk fra Tjekkioslovakiet flygtede til Wien i forbindelse med urolighederne i det Pragske forår i 1968.

Har I en selvstændig uddannelse indenfor dukketeater?

I Jugoslavien havde vi ikke selv etablerede uddannelser for dukketeaterinstruktion, men jeg tog seks måneder til Bratislava i Tjekkioslovakiet. At det netop var der, skyldes at Tjekkioslovakiet stod meget stærkt på den østeuropæiske dukketeaterscene. De fleste af mine kolleger tog også dertil. Traditionen er til dels videreført i dag i Kroatien, hvor unge instruktører og dukketeaterskuespillere som regel tager til et andet land med en stor tradition, så som Tjekkiet, Slovakiet og Bulgarien og nu også Italien for at uddanne sig og få inspiration i nogle måneder eller et år. Som noget nyt har vi dog selv etableret vores eget akademi for dukketeater i Osijek. Dukketeatertraditionen er fortsat meget stærk, og akademiet styrker den yderligere.

Hvad ville jugoslaverne med dukketeater?

Børnekultur var en stor ting i Jugoslavien og ofte havde det et politisk tilsnit. Tito brød som bekendt med Stalin og gik sin egen mildere vej med socialismen. Som en kurios historie lykkedes det for eksempel Tito at invitere Josephine Baker til Sibenik børneteaterfestival. Tito var protektor for festivalen, og det var en vigtig begivenhed for Jugoslavien at lokke så stort et vestligt navn til Adriaterhavskysten.

Repertoiret på festivalen i Sibenik var nærmest lavet i Jugoslaviens udenrigsministerium. Når der kom besøg fra kinesisk dukketeater, kan jeg huske, kom der måske helt op til 200 mennesker. Jugoslavien var vært og det var en stor begivenhed. Diktatorer finder altid nogle børn, de kan omgive sig med og vise frem for verden, at deres system er mere menneskeligt, mere børnevenligt end andres. Sådan gjorde Hitler jo også – uden sammenligning med Tito i øvrigt. Men sådan er Kroatien heldigvis ikke, selv om præsident Stipe Mesic er protektor for Sibenik-festivalen. Jeg synes, vi har taget de gode ting med os fra den tid.

Lader du dig inspirere af dukketeatre fra både øst og vest?

Det tænker jeg aldrig på. Jeg tror, jeg får min inspiration alle mulige steder fra. Jeg rejser rundt til festivaler over hele Europa og selvfølgelig påvirker det mig, hvad jeg ser. De elektroniske medier og musik inspirerer mig også. Da jeg var ung, var jeg meget inspireret af slovakisk dukketeater, fordi jeg studerede der, og fra en traditionel dukketeater-tradition på Sicilien, hvor jeg opholdt mig i en periode.

Sofia Puppet Theatre blev etableret i 1946 og er kommunaltstøttet dukketeater i Bulgariens hovedstad. Man har p.t. 65 ansatte – mod tidligere 136... På repertoiret p.t. er 'Borzimelko' – Dragemorderen – baseret på et bulgarsk folkeeventyr

BØGER & STYKKER

v. Carsten Jensen

En bitter dukkemand

Ole Bruun-Rasmussen har været vidt omkring både i det danske og det internationale (dukke)teaterlandskab, og han kunne i 2006 – samme år som han fyldte 70 år – fejre sit 40 års jubilæum i animationsteatrets tjeneste.

Nu har dukketeatermanden så skrevet sine erindringer

fra udkigsposten i Ghana, hvor han har boet den sene halv snes år bl.a. af helse- og bredsmæssige grunde – når han da ikke har været på opgave i Skandinavien eller har været nødt til at opholde sig i Danmark for at sikre, at han kan modtage fuld pension i det afrikanske. Det brokker han sig over – og i det hele taget er der godt med bit-

terhed i den lille bog. Han føler sig dårlig behandlet både her og hisset: Af myndigheder og teaterorganisationer; af teatre han har været på, af folk han har arbejdet sammen med m.fl. Han føler sig snigløbet og forbigået i et væk – men får tillige aflejret en klar fornemmelse af, at han nok heller ikke har været nem at arbejde sammen med.

Men der bliver også fortalt fagligt om dukketeater og animationskunst, og Ole Bruun-Rasmussen har uomtvisteligt været en væsentlig pioner på området. Han har arbejdet på utallige danske børneteatre og også skabt egne teatre i fx. Burkina Faso. De dele af 'Erindringer om et liv med dukker' er så klart de mest interessante i den tidligere guldsmids skrivelser, der i øvrigt har så mange faktuelle fejl og stavefejl, at en teaterinteresseret korrekturlæser havde gjort underværker. Eksempelvis er det Teatercentrum og ikke BørneteaterSammenslutning-

gen, der udgiver såvel Den Røde Brochure eller Børneteateravisen – som han alle har et horn i siden på.

Ole Bruun-Rasmussen: Erindringer om et liv med dukker. 106 sider, kr. 148. DRAMA.

Brugervenlig værktøjskasse

Der er udgivet rigtig mange bøger med dramaøvelser og teoretiske overvejelser, men i den angiveligt særdeles erfarne tyske drama- og teaterpædagog Josef Broichs 'Dramaøvelser for begyndere' slipper man stort set for sidstnævnte. Det er en lige til at gå til håndbog med øvelser, hvoraf mange er ren leg og tilegnelse af elementære færdigheder.

Josef Broich: Dramaøvelser for begyndere. Inspirationer til leg og læring for både børn og voksne. Oversat af Louise Emcken. 78 sider, kr. 148. DRAMA.

Mastodontisk videnssamling

Med 3.659 opslag, forfattet af 55 teaterforskere, har redaktør Alette Scavenius afsluttet et voldsomt commandoraid ind i teatrets brogede verden. Inklusive indeks, værkindeks, en liste over priser og en (for kort) bibliografiliste når 'Gyldendals Teaterleksikon' op på imponerende 1112 sider. Det er ikke en bog, man skal tabe ned over små børn og mindre husdyr...

Man kan måske mene, at internettet med sin aktualitet og volumen på mange måder overflødiggør sådanne opslagsværker, men hvor er det dog dejligt at have så mange gode oplysninger samlet på papir og i præcis form.

Det starter med 'Abbey Theatre' (det irske nationalteater i Dublin) og slutter såmænd med 'Årsregnskab', men man når vidt omkring. Udover det nødvendige hav af små biografier, teaterpor-

Alette Scavenius (f. 1952) er hovedredaktør og ophavskvinde til det store teaterleksikon. Hun er mag. art. i teatervidenskab med speciale i kinesisk teater og har bl.a. udgivet 'Pærehavens frugter' om kinesisk opera. Hun har sin indsigt i og erfaring med teater som bl.a. underviser, foredragsholder og skribent og har arbejdet praktisk med teater for bl.a. Det Kongelige Teater, Kanonhallen, KIT og Århus Festuge. Foto: Elisabeth Hølgren/Gyldendal

trætter og stilretninger m.m., er der også blevet plads til opslag som 'Dyr på scenen', 'Slutreplik' og en del interessante nu nærmest glemte fagudtryk. Man bliver i det hele taget hurtigt suget ind i værket myriader af gode informationer, suppleret med en velfungerende billedside.

Et sådan storværk koster, og redaktør Alette Scavenius fortalte da også ved receptionen for den flotte bog, at hun har måttet kysse ganske mange frøer for at få økonomi og logistik på plads. Men takket være en lang række fonde – alle blev behørigt nævnt – er det altså lykkedes... Og hun blev i øvrigt fluks belønnet med Initiativprisen, som Danske Teaterjournalister tildelte hende 3. december...

Kø ved indekset

Det store leksikale værk er blevet forsinket et par år i

NYE STYKKER FRA DRAMA

■ **Jakob Weis:** Helmer Hardcore – et dukkehjem II. 119 s., kr. 148. Med klassikeren i baghånden er det en nutidig historie om, hvordan Helmer gik amok, da Nora gik ud. Spillet på Teater V i feb-marts 2007.

■ **Lotte Arnsbjerg:** Historien om en mo(r)der. 98 s., kr. 148. Den autentiske historie om seriemorderen Dagmar Overby fra Vesterbro. Spillet på Teater Den Sorte Hest nov-dec. 2006.

■ **Grete Thorulf:** Olga Alexandrovna. 114 s., kr. 198. Dramatisering over storfyrstindens (1882-1960) liv. Hun boede bl.a. 28 år i Ballerup.

■ **Kaj Nissen:** Bajkal - Boston. To spil om at mødes og skilles. 140 s., kr. 198. 'Bajkal' udspringer af det politiske kaos i Europa omkring Anden Verdenskrig; 'Boston' om det personlige kaos hos en dement mand i USA.

■ **Mona Gregers Nielsen:**

Nisseskeg og hurlumhej. 48 s., kr. 148. Julespil i ti billeder for børn.

■ **Frank Kruse Jessen:** Belinda Mortensen. 84 s., kr. 148. En popsangerindes comeback.

■ **Marie Markvard Andersen:** De glemte børn. 119 s., kr. 148. Musikalsk fortælling om at finde sin egen vej i livet. Manus og musik vandt 1. præmie i DATS-konkurrence i anledning af HCA-året 2005.

■ **Niels Brunse:** Shakespeare i forsamlingshuset. 44 s., kr. 148. Monolog om skuespillers besøg i den lokale teaterforening. Opsat af FÅR 302 i feb-marts 2008.

■ **Flemming Jensen og Jesper Klein:** Jorden rundt i 80 dage. 131 s., kr. 198. To medvirkende i 80 roller i galmandsværket, der havde premiere på Bellevue Teatret i 2000.

Teatret på Hjul flytter

Teatret på Hjul er pr. 1. november flyttet til ny adresse:

**Amerika Plads 10, 7. tv
2100 København Ø**

Skulle I få lyst til at få besøg af Teatret på Hjul med en af vores forestillinger for de mindste, "Langt ude i skoven" og "Den standhaftige tinsoldat", så sker al booking, som det plejer - på teatrets telefon 35 26 44 85 eller e-mail: teatret@tiscali.dk - På gensyn

Med venlig hilsen
Alexander Moukhai og Max Pedersen

Nyt fra Refusionsudvalget

Refusionsudvalget modtog 44 ansøgninger til fristen 15. august – heraf enkelte voksenforestillinger og gæstespil, men langt de fleste fra børne- og/eller familieteatre.

En trak sig, mens 23 blev afgjort 'på papiret' med 21 godkendelser og to afslag.

Det betød, at 20 forestillinger skulle stille til showcase i Horsens eller København i september og oktober.

Seks meldte selv afbud, mens det så blev til blot to godkendelser og hele 12 afslag på de 14 afviklede forestillinger – en sjældent stor afvisningsprocent.

Refusionsudvalget har valgt ny, mere 'fordækt' praksis ved kun at ville offentliggøre navnene på de teatre/forestillinger, der FIK den eftertragtede refusionsgodkendelse, som dels betyder, at Kulturministeriet refunderer 50 procent af forestillingsprisen for køberne på skoler, institutioner m.v., og dels at teatrene/forestillingerne kan få plads i Den Røde Brochure og på årets store børneteaterfestival.

Godkendte forestillinger for børn og unge:

- Frk. Fracasos Kompagni: I Bertrams hjerte
- Guavajagen: Fortællekunsten
- Pantomimekompagniet: Flora og fejemøg
- Andersens Kuffert Teater: Nattergalen
- That Theatre Company: The Dumb Waiter & the Lover
- Wilma Version: Ball Room
- Fyren & Flammen: Fusskop
- Thalías Tjenere: Den store Bastian
- MICOL Art Marketing: 3 x 11
- Teater Lille Hest: Natten før
- Den Rullende Opera: Une education manquee/Mirakeldoktoren
- Teater O: Europamesteren
- Børneliv: Fortællinger om en dreng med livlig fantasi
- Hartmanns Teater: Historien om Tigeren
- Hartmanns Teater: De Fremmede
- Kris Kat: Jeg skal nok finde det
- C:NTACT Foden: TaskForce
- Rejseholdet: Børnene i kælder

Se listen over alle godkendte forestillinger, om refusion, tilmelding og procedure på <http://www.kunststyrelsen.dk/137a0029>

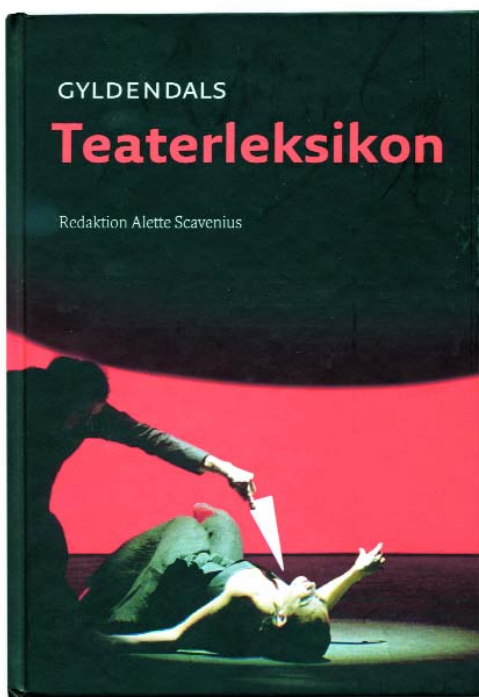
Batida
Præsenterer:

TEATER FRA MÅNEN!

"FESTIVAL I UTIDE"
6.- 9. Marts.
Musikalske forestillinger om livet på jorden
For børn & voksne
Info: www.batida.dk

forhold til de indledende forhåbninger – og en af grundene er ifølge pålidelige kilder, at det har været ganske svært at få teksterne hevet ud af flere bidragyderne til tiden.

Alette Scavenius, der er mag. art. i teatervidenskab og har haft Bjørn Lense-Møller som kyndig medredaktør det sidste stykke ad vejen, startede nemlig med projektet helt tilbage i 1999 – og det betyder så også, at nogle opslag allerede ved udgivelsen lider under tidens tand. Fra vor ganske egen verden må man eksempelvis konstatere, at opslag nr. 503: 'Børneteateravisen', blev skrevet i starten af 2003 og fortæller om et indhold af bl.a. 'Små Scener' og 'Repertoire-nyt', der ikke har været at finde de seneste fire år... Og selvom jagten på ude-

af med en fin liste over teaterlivets priser (den har vi desværre stadig til gode i Teaterårbogen) og deres modtagere, kunne man godt ønske sig, at Horsens Kommunes Børneteaterpris også var nævnt. Med sine 25.000 kr. hører den i hvert fald ikke til de mest insignifikante.

Der er i øvrigt ingen tvivl om, at der bliver kø ved indeks og opslag af folk og fæ fra det danske teaterliv. Alette Scavenius har allerede

ladelser er en yndet sport for leksikongnaskere, skal det noteres, at der skam ER små opslag om børneteater, om børneteatre, festivaler og om væsentlige aktører på området m.v. Men imponende meget plads optager dansk børneteater bestemt ikke – slet ikke i betragtning af Bjørn Lense-Møllers tilstedeværelse på redaktionen – og når leksikonet nu sluttet

meldt ud, at der nok vil være en del skuffede sjæle, som ikke kan finde frem til DERES navn eller virke, men at det har handlet om udvælgelse, udvælgelse og atter udvælgelse.

En lystvandring i teatrets verden er værket under alle omstændigheder. **caj**

*Gyldendals Teaterleksikon.
Red: Alette Scavenius. 1112
sider, kr. 699. Gyldendal.*

★ NABOEN DANSER ★

Koreograf: Klara Elenius ★ Komponist: Jørgen Teller

- En danseforestilling om identitet og kultur, konflikter og varme venskaber...

- Har du danset med din nabo i dag?

For børn mellem
6 og 10 år
og deres voksne!

25. marts til 5. april 2008
Plan B i Huset, Magstræde 14, 1466 København K.
 Læs mere på www.ekkoproject.net samt www.plan-b-teater.dk
 BILLETnet: tlf. 70 15 65 65 eller www.billetnet.dk

AbstraXteater · Verbale Pupiller

Af Bo Stendell Larsen & Claus Helbo

Giv de unge en chance for at opdage at livet er mangfoldigt og at kunsten er deres.

Oplev et af de i alt 26 skræddersyede afsnit af føljetonen Verbale Pupiller. Vi er kommet til afsnit 11. Afsnit 12 kan blive din unike forestilling. Hvert afsnit spilles kun én gang og vil man ha mere må man se afsnit 13, 14 eller et af de senere afsnit.

Det er totalt rått og dybt sofistikeret. Forestillingen lader det skrevne og talte sprog gå hånd i hånd med liv, død og kærlighed.

Ingen og alle "forstår" Verbale Pupiller.

Verbale Pupiller er en eksplosion og en stille erkendelse. Verbale Pupiller genplacerer både fantasien og sprogets mangfoldighed som frisættere.

Verbale Pupiller er en erkendelse der gør tilværelsen større.

Varighed ca. 25 min

6.000,-incl moms under 80 tilskuere

8.000,-kr. inkl moms 81 –120 tilskuere

10.000,-kr. imkl moms over 120 tilskuere

AbstraXteater

Tlf: 23 45 26 54

Fra Poet til poetisk teatermand

Han har allerede modtaget mere end en halv snes internationale priser og han er sågar indehaver af Italiens svar på Ridderkorset, Ordine delle Stella delle Solidarietà Italiana – og nu kan Giacomo Ravicchio (født 1958)

Giacomo Ravicchio – verdensmand i Danmark. Foto: Thomas Petri

så føje Poeten Poul Sørensen og fru Susanne Sørensen legat til samlingen.

Den italiensk-fødte leder af Meridiano Teatret får hæderen for sit arbejde for skuespilkunsten i Danmark – hvilket udover egne forestillinger på eget teater også omfatter instruktionsopgaver for mange af landets (andre) børneteatre. Inden han kom til Danmark, var Ravicchio fra 1974-95 tilknyttet Teatro dell'Angelo i Torino.

Det billedrige og fabulerende – gerne tilsat humor – fylder meget i hans teaterunivers, senest demonstreret med den aktuelle forestilling 'Transit' om ni skæbner, fanget i en lufthavnsterminal.

Abeskøn pris til Batida

Batida er en af dansk børneteaters mest omkringfarende ensembler. I september måned nåede det musikalske teater således XII International Theatre Festival 'Belaja Vezha' i Brest i Hviderusland. og det kastede en pris for 'Bedste skuespilpræstationer' af sig for forestillingen 'Aben Osvald'.

Prisen blev 12. oktober overleveret af kulturmedarbejder ved Russisk Center for Videnskab og Kultur, Tatiana Derbeneva Jacobsen, efter gruppens hjemkomst til Danmark.

'Aben Osvald' er en musikalsk og teatralisk fortolkning af Egon Mathiesens børnebogsklassiker af samme navn. Forestillingen, der har været på Batidas repertoire i flere år, er dramatiseret af Søren Ovesen og instrueret af Jesper Milsted.

Søren Ovesen og Simon Holm i 'Aben Osvald', der fik pris i Hviderusland. Foto: Charly Nielsen.

Formand Grethe Olsen omgivet af Niels Elberling fra Frederikssund Avis og Anja Stehr Jensen fra Danske Bank

Kulturpris til Frederikssund Børneteater

Frederikssund Børneteater er en af de landets mange driftige formidlere af teater for børn og unge, og for det arbejde har man nu modtaget Danske Bank KulturPris.

Det sker for at 'honorerer et mangeårigt og særdeles fremragende kulturtilbud til børn og unge i kommunen', som det hedder i motivationen.

Siden 1991 har Frederikssund Børneteater formidlet professionelt turnerende teater til byens yngre og yngste borgere og deres forældre i et årligt flow på ca. 35 forestillinger. Bag ligger et stort frivilligt arbejde i en bestyrelse, hvis formand, Grethe Olsen, har været drivkraft alle årene. Og derfor ønsker prisjuryn at 'hædre en sådan uegennyttig og langvarig indsats'.

PRISER & HÆDER

Uhyre velvalgte priser

Med et rekordstort fremmøde på 470 deltagere og 70 teatre markerede Danmarks Teaterforeninger (DT) sit 40 års jubilæum på Folketeatret i forbindelse med det årlige seminar 16-18. november.

Årets tema var 'Skuespilleren', der blev belyst via oplæg og samtaler med udvalgte skuespillere. Fra børneteaterfronten var indkaldt Jytte Abildstrøm.

DT er en sammenslutning af 65 lokale foreninger, der med et årligt billetsalg på ca. 403.000 er landets største teaterformidler i provinsen. Og det er også disse lokale formidlere, der har valgt modtagerne af årets priser.

Årets Voksenteaterforestilling blev Team Teatret/Vendsyssel Teaters 'Biblen på kryds og tværs', mens en nyindstiftet pris som Årets Turnateaterskuespiller tilfaldt Søren Hauch-Fausbøll.

Årets Børneteaterforestilling blev Nørregaard Teaters 'De to uhyrer', en munter fortælling for de 3-8-årige om to ret indskrænkede uhyrer, der udskæmper en lille krig på hver deres side af et bjerg om, hvorvidt dagen forsvinder eller natten kommer.

Hans Nørregaard, der netop har fejret sit 30 års børneteaterjubilæum, har selv instrueret løjerne, der er forfattet af David McKee. Tanja Bovin står for scenografi, Kri-

Finn Rye og Klaus Andersen i fri dressur som rødt og blå uhyrer i Nørregaards Teaters 'De to uhyrer'. Foto: Jonas Nørregaard

Gitte Kath fik hæderspris for sit arbejde på Møllen. Foto: Morten Faurby

de som de to skaldede uhyrer med ganske lidt mellem ørerne.

Endelig gik Hædersprisen 2007 til Gitte Kath fra Teatret Møllen. I sin motivering kom DT-formand Henrik Flygare bl.a. ind på, hvad der kendetegner en Mølle-forestilling, lavet og arbejdet frem med Git-

te Kath som instruktør og scenograf:

»Det kan beskrives som en slags fusion mellem den visuelle billedkunst-inspirerede scenografi og det poetiske underfundige sprog.

Et forsøg på konstant at inddrage publikum tættere til det, der foregår på scenen og pirre publikums nysgerrighed ved at gøre deres rum til en del af forestillingen. (...)

Arbejdet med at skabe fortællinger og fællesskaber har du sammen med resten af Møllens medarbejdere gjort gennem en menneskealder.«

Med prisen fulgte i øvrigt en statuette af Jens Galschiøt plus en tur på Danmarks hotteste restaurant, Noma, sammen med gemalen.

Pris til Viinberg

Horsens Kommunes Børneteaterpris blev som vanligt uddelt i forbindelse med børneteaterfestivalen i september. Borgmester Jan Trøjborg overrakte prisen på 25.000 kr. til skuespiller og teaterleder Erik Viinberg fra Teater NEO – det tidligere Mariehønen.

I motivationen hed det bl.a.

'Erik Viinberg har spillet teater for børn og unge i en årrække og har igennem sine forestillinger fængslet og fascineret både piger og drenge med pågående og vedkommende forestillinger. Med en ærlig og kraftfuld spillestil har prismodtageren gennem årene fået selv de ustyrlige drenge til at måbe og leve sig ind i dramaet. Uden berøringsangst over for svære emner har prismodtageren spillet sig ind i hjertet og under huden på sine tilskuere og berørt emner og temaer,

Erik Viinberg (midt) omgivet af borgmester Trøjborg og festivalkoordinator Steen Larsen-Ledet. Foto: Per Algreen Sørensen

der er vigtige for de unge'.

Erik Viinberg har i år fejret sit 20 års teaterjubilæum, idet han startede 1987 på teatret Mariehønen i Ran-

ders. I 2000 forlod en anden af teatrets bærende kræfter, Peter Westphal, Mariehønen til fordel for Randers Egnstater, og siden har Erik Viinberg selv kørt teatret videre.

Priser til Pihl'erne

I forbindelse med årets festival i Horsens uddelte Danske Scenekunstinstruktører en hæderspris. Prisen har varierende temaer fra år til år, og gives i 2007 til 'en instruktør, der har markeret sig med ildhu inden for børne- og ungdomsteatret i 2006'.

Valget faldt på Niels Pihl fra Musikteatret Undergrunden, der modtog en check på 10.000 kr. og gode ord fra Malte Claudio Lind, der bl.a. havde fået følgende begrundelse med hjemmefra:

'Scenesættelse er kodeordet, både kunstnerisk og administrativt for Niels Pihls store arbejde i hjerterbar-

net: Musikteatret Undergrunden. Stemmens mange dybder og nuancer skulle sammen med ildsjælen udfolde sig i Niels og hans ligeså dygtigt syngende hustru Kaja Pihls livsopgave: At lade børn- og unge få indsigt og forståelse for operaen og det syngende ord i den rette øjenhøjde'.

Prismodtager Niels Pihl, medsyngende hustru og ildsjæl Kaja Pihl samt prisoverrækker Malte Claudio Lind fra scenekunstinstruktørerne. Foto: Per Algreen Sørensen

Og Undergrunden kan bare det der med priser. Senere i september gjaldt det KulturBornholms Kulturpris 2007. I begrundelsen for tildelingen af hædersprisen siges, at 'Musikteatret på forbilledlig vis også når udkantsområder, både aldersmæssigt og geografisk'.

Det er Operaens Venner, der nominerer kunstnerne til prisen.